

Inventarisatie Europese subsidie

Zuid-Nederland

Peildatum 1 september 2023

Colofon

Opdrachttitel

Inventarisatie Europese subsidie Zuid-Nederland
Peildatum 1 september 2023

Opdrachtgever

Zuid-Nederland

Projectteam ERAC

Martijn Panjer
Chantal Peters

Datum rapport

25 oktober 2023

European and Regional Affairs Consultants (ERAC) B.V.
Vughterweg 47a
Postbus 90102
5200 MA 's-Hertogenbosch
T. +31 (0) 73 700 03 40

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Opzet van de inventarisatie – introductie 2021-2027	6
Verleende Europese subsidie per 1 september 2023 - inclusief categorisering	13
Samenwerking	24
Analyses	26
Benchmark	31
Bijlagen	34

één

Inleiding

1.1 Aanleiding

Stimulus Programmamanagement monitort – in samenwerking met ERAC – de verlening van Europese subsidies aan projecten met organisaties die zijn gevestigd in Zuid-Nederland. Deze inventarisatie heeft betrekking op de nieuwe programmaperiode 2021-2027. De resultaten hiervan worden gepresenteerd in dit rapport. Op sommige punten in het rapport wordt stilgestaan bij de oude programmaperiode (2014-2020), dit om de huidige cijfers meer in perspectief te plaatsen. De gepresenteerde cijfers hebben als peildatum **1 september 2023**.

Stimulus Programmamanagement is beschikbaar als 'vraagbaak' wanneer behoefte bestaat aan nadere, specifieke analyses.

De inventarisatie omvat alle data voor landsdeel Zuid-Nederland. Paragraaf 6 – benchmarking – vergelijkt de Zuid-Nederlandse data met de data van de andere Nederlandse provincies. In de bijlagen zijn de verschillende gegevens per provincie beschikbaar.

Hoofdconclusie

Vanaf het begin van de programmaperiode 2021-2027 tot aan de peildatum 1 september 2023 is **€ 590.335.283** Europese subsidie toegekend aan **770** unieke organisaties (**1.378** projectdeelnames) in Zuid-Nederland. Deze organisaties besteden de subsidie bij het realiseren van **1.041** projecten. Hieruit volgt een werkgelegenheidseffect in Zuid-Nederland van **12.587 fte**. Met de verschillende projecten wordt een CO₂-reductie van **211.172** ton bereikt.

In de periode 2014-2020 hebben Zuid-Nederlandse organisaties in totaal **€ 1.753.052.611** (peildatum 1 maart 2023) verworven. De huidige programmaperiode is nu ongeveer twee jaar onderweg en de opbrengst is vergelijkbaar met de vorige periode.

Naast de projectgebonden subsidies zijn ook de directe betalingen die Zuid-Nederlandse landbouwers hebben ontvangen opgenomen in deze inventarisatie. Het betreft hier additioneel **€ 393.865.736**.

Ten slotte zijn ook EIB-leningen aan Zuid-Nederlandse organisaties onderdeel van deze inventarisatie. De totale omvang van deze investeringen betreft **€1.362.303.595**.

1.2 Leeswijzer

Dit rapport heeft de volgende opbouw:

- Hoofdstuk twee: Opzet van de inventarisatie
- Hoofdstuk drie: Stand van verleende Europese subsidie per 1 september 2023
- Hoofdstuk vier: Samenwerking
- Hoofdstuk vijf: Analyses
- Hoofdstuk zes: Benchmark

Als bijlagen zijn opgenomen:

1. Deelgegevens provincie Limburg
2. Deelgegevens provincie Noord-Brabant
3. Deelgegevens provincie Zeeland
4. Overzichtstabellen van de Europese programma's
5. Korte duiding van de Sustainable Development Goals (SDG's)

De informatie is weergegeven in overzichtelijke tabellen, figuren en andere visuals. In de meeste tabellen zijn gele balken weergegeven, dit is een nieuwe opmaak die voor deze programmaperiode wordt gehanteerd. Via deze balken is in de relatieve verhouding van de aantallen in de tabellen ten opzichte van elkaar direct visueel zichtbaar. Daarnaast worden de tabellen, figuren en andere visuals waar nodig toegelicht.

twee

Opzet van de inventarisatie – introductie 2021-2027

Dit rapport maakt voor het eerst gebruik van cijfers uit de periode 2021-2027. Dit betekent dat ons databestand weer op 'nul' begint. Cijfers uit de periode 2014-2020 worden niet meer gegeven, tenzij anders vermeldt. Het begin van de nieuwe programmaperiode is ook aangegrepen om enkele categorisering en aan te passen naar de hedendaagse actualiteit. Dit hoofdstuk staat stil bij de opzet van de monitoring, met specifieke aandacht voor de doorgevoerde aanpassingen.

2.1 Categorisering

Naast het in kaart brengen van de euro's voegt ERAC ook waarde toe door het inhoudelijk categoriseren van de projecten en projectpartners. Dit blijft ERAC ook deze periode doen. Per categorie worden eventuele verschillen in deze paragraaf besproken.

Categorisering op projectniveau

Alle projecten worden gecategoriseerd op vijf variabelen:

- Bestuurlijk thema
- Topsector
- Sustainable Development Goals (SDG's)
- Maatregel cf. EIM-rekentool
- Nevenonderwerpen (indien van toepassing)

Bestuurlijk thema

Net als de vorige programmaperiode is gekozen om alle provinciale coalitieakkoorden naast elkaar te leggen en hieruit een rode lijn te destilleren. Op basis van deze rode lijn is de categorisering van bestuurlijke thema's vernieuwd. Op basis van deze vernieuwde categorisering is ieder project gekoppeld aan het meest van toepassing zijnde bestuurlijk thema. Op deze manier is een goede vergelijking te maken tussen regionaal relevante beleidsthema's en daadwerkelijke activiteit hierbinnen bij de Europees gefinancierde projecten. De vernieuwde categorisering van de bestuurlijke thema's is als volgt:

- Arbeidsmarkt & Werkgelegenheid
- Circulaire economie
- Cultuur & Samenleving
- Energie
- Innovatie algemeen
- Landbouw & Visserij
- Mobiliteit & Infrastructuur
- Natuur, Milieu & Biodiversiteit
- Onderwijs
- Zorg & Welzijn

In veel gevallen bestaat een duidelijke overlap met de bestuurlijke thema's uit de vorige periode, waardoor deze thema's in hoofdlijnen gelijk zijn gebleven. Toch zijn ook wijzigingen doorgevoerd, die hieronder zijn uitgelicht:

- Toerisme is als bestuurlijk thema geschrapt omdat we zien dat daar in collegeakkoorden minder specifieke aandacht voor is;
- Circulaire economie is als nieuwe thema toegevoegd;
- Biodiversiteit is toegevoegd aan Natuur en Milieu;
- Onderwijs en arbeidsmarkt zijn nu twee verschillende thema's;
- Landbouw & Visserij is als thema toegevoegd;
- Innovatie algemeen is een apart thema (was voorheen economie & innovatie).

Topsectoren

Net als de vorige periode worden economische projecten gecategoriseerd naar topsector. Deze zijn gebaseerd op het nationaal topsectorenbeleid. De volgende topsectoren zijn onderdeel van de monitoring:

- Agri & Food
- Chemie
- Creatieve industrie
- Energie
- ICT
- High Tech Systemen en Materialen (HTSM)
- Life Sciences & Health
- Logistiek
- Tuinbouw & Uitgangsmaterialen
- Water & Maritiem

De topsectoren zijn bijna geheel hetzelfde gebleven ten opzichte van de vorige periode. De enige verschillen zijn:

- De oude topsector Agrofood is nu Agri & Food;
- Topsector ICT is toegevoegd.

Sustainable Development Goals

Voor de nieuwe programmaperiode is gekozen om de Sustainable Development Goals (SDG's) toe te voegen als categorie in het monitoringsbestand. De SDG's zijn zeventien wereldwijde doelstellingen voor duurzame ontwikkeling, opgezet door de Verenigde Naties in 2015. De doelen zouden in 2030 moeten zijn bereikt. De doelstellingen zijn geformuleerd om deze praktisch toepasbaar te maken en fungeren tevens als handvatten voor de samenleving om stappen te zetten richting duurzaamheid. De projecten die niet in directe zin passen binnen één van de zeventien SDG's worden gecategoriseerd onder 'niet van toepassing'. De SDG's zijn als volgt:

- Uitbannen van alle vormen van (extreme) armoede
- Einde aan honger, zorgen voor voedselzekerheid en duurzame landbouw
- Gezondheidszorg voor iedereen
- Inclusief, gelijkwaardig en kwalitatief onderwijs voor iedereen

- Gelijke rechten voor mannen en vrouwen en empowerment van vrouwen en meisjes
- Schoon water en sanitaire voorzieningen voor iedereen
- Toegang tot betaalbare en duurzame energie voor iedereen
- Inclusieve, economische groei, werkgelegenheid en fatsoenlijk werk voor iedereen
- Infrastructuur voor duurzame industrialisatie
- Verminderen ongelijkheid binnen en tussen landen
- Maak steden veilig, veerkrachtig en duurzaam
- Duurzame consumptie en productie
- Aanpak klimaatverandering
- Beschermen en duurzaam gebruik van de oceanen en zeeën
- Beschermen van ecosystemen, bossen en biodiversiteit
- Bevorderen van veiligheid, publieke diensten en recht voor iedereen
- Versterken van het mondiaal partnerschap om doelen te bereiken

EIM

De EIM-rekentool is in opdracht van het toenmalige Ministerie van Economische Zaken ontwikkeld om van projecten verwachte vervolginvesteringen en werkgelegenheid in te schatten. Hiervoor zijn 21 categorieën projecten (maatregelen) gedefinieerd, met voor iedere categorie een eigen berekeningssystematiek van de vervolginvesteringen en werkgelegenheid. ERAC categoriseert ieder project op basis van de 21 categorieën en past hierop de bijbehorende berekeningssystematiek toe om de vervolginvesteringen en werkgelegenheid te berekenen. De tool wordt op dezelfde manier gebruikt als voorgaande programmaperiode.

Nevenonderwerpen

Om meer diepgang in de analyse te krijgen, wordt waar van toepassing een nevenonderwerp toegevoegd aan een project. Dit zijn categorisering die meer duiding geven over de aard van een project. Deze analyses vormen geen standaard onderdeel van de rapportage, maar zijn opvraagbaar bij aanvullende analyses. De volgende nevenonderwerpen worden gebruikt:

- Artificial Intelligence
- Coronacrisis
- Cybersecurity
- Fundamenteel onderzoek
- Klimaatadaptatie
- Sport & Bewegen (vitaal leven)
- Stikstof
- Toerisme & Recreatie
- Wonen & Woningmarkt

Categorisering op organisatieniveau

Van de organisaties die participeren in de projecten wordt vastgelegd hoeveel subsidie zij binnen het project toegekend hebben gekregen. Daarnaast wordt de vestigingsplaats van deze organisaties vastgelegd. De vestigingsplaats is de basis voor de geografische verdeling van de Europese subsidie. Op deze manier kan een onderverdeling worden gemaakt naar subsidie per vestigingsplaats, gemeente

of provincie (etc.). Ten slotte wordt vastgelegd welk type organisatie de financiering ontvangt en of deze organisatie penvoerder is binnen een project. Deze periode worden hiervoor dezelfde categorisering en gehanteerd als de vorige periode.

2.2 Europese programma's

Het monitoringsysteem bevat de verleende subsidies binnen de grootste en belangrijkste Europese programma's en fondsen. Slechts enkele kleine fondsen en programma's maken geen onderdeel uit van deze inventarisatie. Dit zijn dezelfde uitgangspunten als de vorige programmaperiode. Zie de bijlage voor korte duiding van de opgenomen programma's.

De programma's worden gecategoriseerd naar regieorgaan. Hierin wordt onderscheid gemaakt naar programma's onder regionale regie, nationale regie en Europese regie. Programma's onder regionale regie zijn Interreg A, EFRO en POP3+ (w.b. overgangperiode richting GLB 23-27). Dit zijn programma's waar provincies zelf aan het roer staan en invloed uit kunnen oefenen. Programma's onder nationale regie zijn bijvoorbeeld AMIF en ESF+. Hier is de Rijksoverheid de meest bepalende actor bij de inzet van de subsidie. Programma's onder Europese regie worden voornamelijk vanuit Brussel aangestuurd. Horizon Europe is het grootste programma onder Europese regie. Waar programma's onder regionale en nationale regie ook een bepaald geografisch gebied kennen, denk aan Interreg VIA Vlaanderen-Nederland of OPZuid EFRO 2021-2027, zijn programma's onder Europese regie in heel Europa toepasbaar. Dit houdt in dat organisaties uit heel Europa kunnen deelnemen aan deze programma's en concurreren om het budget.

Onderstaand zijn de in het monitoringsysteem aanwezige programma's benoemd, gecategoriseerd naar regieorgaan.

Programma's – regionale regie

- EFRO (Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling)
 - Kansen voor West III
 - EFRO 2021-2027 Noord-Nederland
 - EFRO 2021-2027 Oost-Nederland
 - OPZuid EFRO 2021-2027
- ELFPO (Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling), onderdeel POP
- Interreg – grensoverschrijdende samenwerking:
 - Interreg VIA Duitsland-Nederland
 - Interreg VIA Euregio Maas-Rijn
 - Interreg VIA Vlaanderen-Nederland
 - Interreg VIB Noordzeeregio
 - Interreg VIB North West Europe
- Just Transition Fund (JTF)

Programma's – nationale regie

- AMIF (Asiel- en Migratiefonds)
- EMVAF (Europees Maritiem, Visserij en Aquacultuur Fonds)

- ESF+ (Europees Sociaal Fonds+):
 - Kwetsbare werkenden en werkzoekenden
 - Sociale innovatie
 - Voedselhulp
- ISF (Fonds voor de Interne Veiligheid)

Programma's – Europese regio

- CEF (Connecting Europe Facility)
 - Digitaal
 - Energie
 - Transport
- COSME
- Creative Europe
- EEE-F
- ELENA
- Erasmus+
- Europe for Citizens (CERV)
- European Urban Initiative
- Eurostars
- Horizon Europe:
 - Clusters
 - EDF (European Defence Fund)
 - EIC (European Innovation Council)
 - EIE (European Innovation Ecosystems)
 - EIT (European Institute of Innovation and Technology)
 - ERC (European Research Council)
 - JRC (Joint Research Centre)
 - Marie Curie
 - Reforming/enhancing EU R&I System
 - Research infrastructures
 - Widening participation/spreading excellence.
- Innovation Fund
- Interreg VIC Europe
- Interregional Innovation Investments (I3)
- LIFE
- URBACT V

Ten opzichte van de vorige programmaperiode zijn een aantal programma's gewijzigd. De belangrijkste wijzigingen zijn:

- Horizon2020 is veranderd naar Horizon Europe. De categorieën die hieronder vallen zijn tevens gewijzigd.
- Het programma EasI is een vaste pijler geworden van het ESF+ programma.
- Urban Innovative Actions heet in de programmaperiode 2021-2027 'European Urban Initiative'.

- De nieuwe programma's Innovation Fund, Just Transition Fund (JTF) en Interregional Innovation Investments (I3) zijn toegevoegd.

2.3 Samenwerking

Nieuw in deze versie van het monitoringsysteem is de mogelijkheid om in kaart brengen wie met wie samenwerkt in Europese projecten. Door deze samenwerking in beeld te brengen, ook over de grenzen van het onderzoeksgebied, is het mogelijk op verschillende niveaus netwerkanalyses te maken. Zo brengen we niet alleen in beeld wat er gebeurt, maar vooral welke dynamiek en welke onderlinge verbinding / samenwerking hieraan ten grondslag ligt. De netwerkanalyse geeft antwoord op vragen als: "Met welke regio's werken onze organisaties het meest samen?" Maar ook meer ingezoomd: "Welke samenwerkingsverbanden zijn er tussen ons mkb en andere organisaties in projecten die bijdragen aan een specifieke topsector?" Of: "Hoe sterk is de regionale samenwerking tussen onze kennisinstellingen en ons bedrijfsleven?" In het rapport wordt op algemeen niveau (het niveau van het onderzoeksgebied) naar de samenwerkingen gekeken. Eventuele aanvullende analyses zijn aan te vragen.

2.4 Benchmark

Om de data te vergelijken met andere Nederlandse provincies is er net zoals bij de vorige periode een benchmark opgenomen in deze rapportage. Het betreft hier een landsdekkende benchmark op basis van het aantal inwoners en het BRP (over de gehele periode en per jaar). Ook is van andere provincies de verdeling van de Europese subsidie tussen programma's onder regionale, nationale en Europese regie weergegeven.

2.4 Dataverzameling

Een nieuwe programmaperiode betekent ook nieuwe databronnen. De werkwijze is gelijk gebleven ten opzichte van de vorige periode. Ook nu is zowel gebruik gemaakt van openbare databases als van contacten met programmabureau's. De beschikbaarheid van data verschilt per programma. Horizon Europe stelt bijvoorbeeld een zeer uitgebreide dataset beschikbaar via Cordis. In deze dataset is per deelnemende organisatie omschreven hoeveel subsidie zij ontvangen en waar ze zijn gevestigd. Bij enkele programma's zijn alleen de totaalgegevens per project bekend. Dit houdt dus ook in dat alleen het totaal subsidiebedrag bekend is. Bij dergelijke programma's wordt het bedrag per organisatie berekend door dit totaalbedrag te delen door het aantal deelnemende organisaties. Op deze manier kan toch een inschatting gemaakt worden van de verleende financiering. Voor het EFRO-programma gebruiken we gegevens die verstrekt zijn door de Managementautoriteit. Ten slotte worden voor POP3+ de gegevens verstrekt door de provincies zelf.

De aanpak van ERAC gaat uit van pragmatisme in het komen tot voldoende betrouwbare en bruikbare gegevens, zonder 'wetenschappelijk volledig' te willen zijn. Met de gepleegde inzet willen we tot een 90% dekkend beeld komen. Dit met de wetenschap dat de inspanningen om de laatste 10% te vergaren onevenredig groot zijn.

2.5 Multiplier

De inventarisatie gaat uit van verleende subsidie binnen de Europese programma's. De projectenomvang is in werkelijkheid groter, omdat voor de meeste programma's geldt dat slechts een deel van de projectkosten uit (Europese) subsidie wordt gefinancierd.

Voor de berekening van de multiplier is op basis van ervaringscijfers per programma een gemiddeld subsidiepercentage bepaald. ERAC vertaalt deze percentages in een gemiddelde multiplier per programma. Berekend is dat de huidige gewogen multiplier voor Zuid-Nederland (afgerond) **1,56** bedraagt. De investeringsimpuls aan totale projectkosten in Zuid-Nederland bedraagt op basis van deze multiplier **€ 918.139.355**.

2.6 Toerekening financiering

Subsidie wordt aan een locatie toegerekend op basis van adresgegevens zoals aanwezig in de programmadatabases. Dit houdt in dat bijvoorbeeld alle financiering die TNO ontvangt binnen Horizon Europe wordt toegeschreven aan Den Haag. Dit komt doordat in Den Haag het hoofdkantoor van TNO gevestigd is en daardoor alle TNO-projecten in de Horizon-database aan dit postadres worden gekoppeld. Het is voor ERAC onmogelijk te achterhalen in welke TNO-vestiging de werkzaamheden daadwerkelijk uitgevoerd worden en daarom wordt Den Haag aangehouden als projectplaats in de monitoring.

Hiernaast wordt binnen Interreg soms met voucherregelingen gewerkt. Dit houdt in dat Europees geld eerst terecht komt bij een intermediaire organisatie die dit geld vervolgens weer verdeeld over andere partijen. Deze partijen zijn niet bij ons bekend, dit komt doordat in de openbare database alleen de primaire ontvanger van de middelen wordt benoemd. Bij voucherregelingen is dit de intermediaire organisatie. Dit houdt in dat in de monitoring ook slechts melding gemaakt wordt van deze intermediair en het totale bedrag aan financiering aan deze organisatie wordt toegeschreven.

2.7 Doorontwikkeling monitoringsysteem

Er vindt continu inhoudelijke toetsing van het monitoringsysteem plaats. Deze toetsing is onder andere mogelijk door contacten die ERAC heeft met de provincies of met subsidieverstrekkers. Regelmatig wordt met deze informatie de database aangescherpt. Het is hierdoor mogelijk dat een subsidiebedrag wordt gerectificeerd, of dat een eerder gekozen categorisering wijzigt, bijvoorbeeld van topsector Chemie naar HTSM. Dit alles met als doel om op het moment van rapportage het monitoringsysteem zo goed mogelijk inzicht te laten geven in de verleende Europese subsidie in het onderzoeksgebied.

drie

Verleende Europese subsidie per 1 september 2023 - inclusief categorisering

3.1 Inleiding

Per peildatum 1 september 2023 is binnen **1.041** projecten ruim **€ 590 miljoen** aan Europese subsidie toegekend aan organisaties in Zuid-Nederland binnen de huidige programma periode (2021-2027).

Belangrijk te vermelden is dat een aantal programma's nog niet voorkomen in de update. De reden hiervoor is dat de desbetreffende programma's in de opstartfase zijn van de nieuwe programmaperiode en vooralsnog geen projecten hebben gepubliceerd en/of aangekondigd. Hiernaast komt het voor dat beschikbare bronbestanden nog niet up-to-date zijn. De programma's waarvan nog geen toegekende projecten zijn gepubliceerd en/of geen toereikende informatie beschikbaar is zijn: Interreg Euregio Maas-Rijn, Eurostars, Interreg North-West Europe, EEE-F en URBACT.

In de tabellen die volgen wordt onder 'Projecten' het aantal unieke projecten verstaan waarin minimaal één Zuid-Nederlandse organisatie deelneemt. Het bedrag bij 'Europese subsidie' betreft het totale volume aan verleende subsidie aan de organisaties in Zuid-Nederland voor deze projecten.

Terugblik programmaperiode 2014-2020

Om aansluiting te houden met de afgelopen periode kijken we in dit eerste rapport over de periode 2021-2027 eerst nogmaals terug op de programmaperiode 2014-2020. Het laatste peilmoment voor deze programmaperiode heeft op 1 maart 2023 plaatsgevonden. Tabel 1 geeft de kerncijfers van dit peilmoment.

Provincie	Europese subsidie	Projecten	Organisaties	Unieke organisaties	Arbeidsplaatsen
Limburg	€ 544.203.362	2.218	2.679	1.425	13.121
Noord-Brabant	€ 1.049.246.903	4.648	6.001	3.285	22.124
Zeeland	€ 159.602.346	560	789	381	4.252
Zuid-Nederland	€ 1.753.052.611	7.193*	9.469	5.070	39.497

Tabel 1: Totaalcijfers Zuid-Nederland per provincie voor programmaperiode 2014-2020

* De optelsom van het aantal projecten per provincie is hoger dan het totaal aantal weergegeven projecten. Dit wordt veroorzaakt door de projecten waarin organisaties uit twee of drie Zuid-Nederlandse provincies samenwerken. Deze tellen per provincie apart, maar worden bij het totaal 'ontdubbeld'. Hetzelfde geldt voor de unieke organisaties, als een organisatie met meerdere locaties (hier in meerdere provincies) voorkomt in de programmadatabases.

Opmerkingen bij tabel 1:

- In de periode 2014-2020 was Horizon2020 het grootste programma in verworven euro's. Binnen dit programma hebben Zuid-Nederlandse partners meer ruim € 795 miljoen verworven. Horizon2020 maakt dan ook 45% uit van de totaal verworven subsidie. In de

nieuwe programmaperiode 2021-2027 gaat het programma door onder de naam Horizon Europe.

- ESF was het grootste programma gemeten naar aantallen projecten. ESF telde in de programmaperiode 2014-2020 3.461 projectdeelnames. ESF heeft in de nieuwe programmaperiode de naam ESF+.

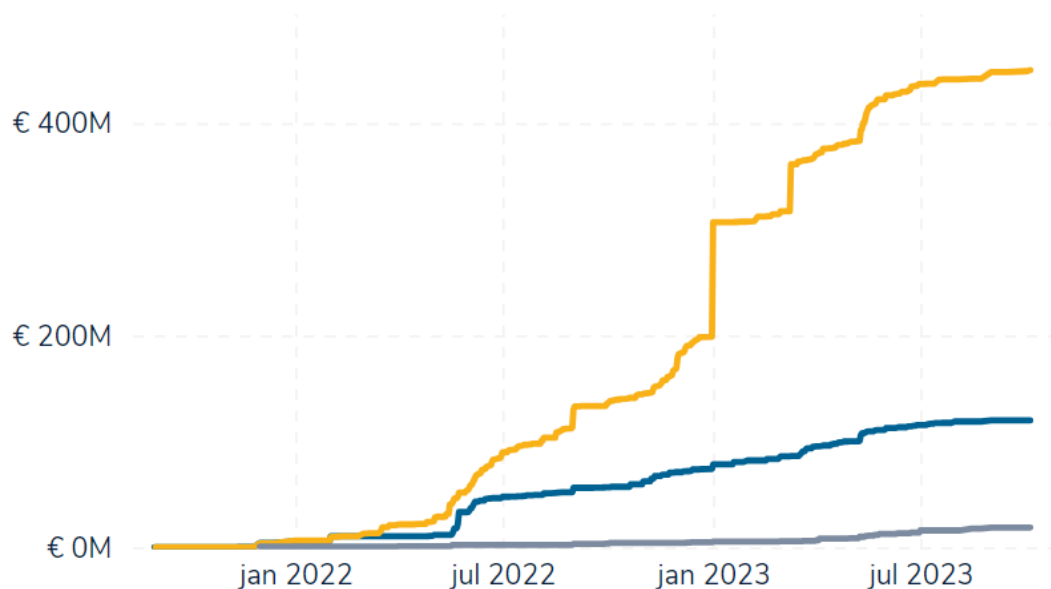
Ontwikkeling subsidietoekenning periode 2021-2027

Bij iedere nieuwe beleidsperiode duurt het een periode voordat daadwerkelijke subsidietoekenning op gang komt. Dit komt doordat programma's eerst moeten worden vormgegeven en openstellingen moeten worden georganiseerd. Daarna volgt een indienings- en beoordelingstraject, voordat subsidie daadwerkelijk kan worden verleend. In het monitoringssysteem leggen we van ieder project een 'database-startdatum' vast. Op basis hiervan is de ontwikkeling van subsidietoekenning in de tijd beschikbaar. Indien beschikbaar gebruiken we hiervoor de datum van de verleningsbeschikking. Als alternatief wordt de startdatum van het project gebruikt, of anders de datum van vastlegging in de database. Tabel 2 geeft de inventarisatie per provincie weer. In figuur 1 is de ontwikkeling voor Zuid-Nederlandse organisaties weergegeven voor de beleidsperiode 2021-2027.

Provincie	Europese subsidie	Projecten	Partners	Unieke partners	Arbeidsplaatsen
Limburg	€ 119.812.394	291	408	214	3.165
Noord-Brabant	€ 451.860.858	500	650	291	8.729
Zeeland	€ 18.662.030	293	320	267	687
Zuid-Nederland	€ 590.335.283	1.084	1.378	770	12.587

Tabel 2: Totaalcijfers Zuid-Nederland per provincie voor programmaperiode 2021-2027

Provincie ● Limburg ● Noord-Brabant ● Zeeland

Figuur 1: Cumulatieve groei toegekende Europese subsidie in Zuid-Nederland

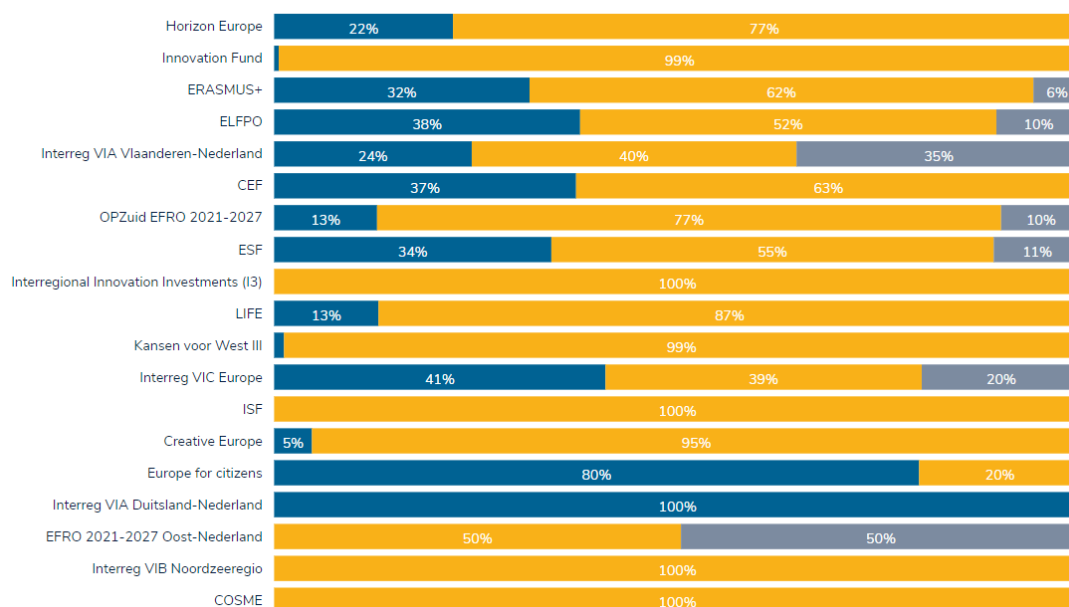
3.2 Europese subsidie en aantal projecten naar Europees programma

In deze paragraaf zijn de resultaten in subsidie en aantallen projecten naar Europees programma weergegeven.

	Projecten	Europese subsidie
Europese regie	583	€ 505.618.693
CEF	6	€ 21.707.616
Creative Europe	9	€ 852.373
Horizon Europe	375	€ 325.037.658
Interreg VIC Europe	3	€ 1.104.922
Interregional Innovation Investments (I3)	5	€ 7.893.458
LIFE	15	€ 7.367.577
ERASMUS+	158	€ 40.430.471
Europe for citizens	8	€ 715.437
COSME	1	€ 90.781
Innovation Fund	3	€ 100.418.400
Nationale regie	12	€ 9.133.475
ESF	10	€ 8.270.247
ISF	2	€ 863.227
Regionale regie	446	€ 75.583.115
EFRO 2021-2027 Oost-Nederland	4	€ 270.956
Interreg VIA Duitsland-Nederland	4	€ 373.483
Interreg VIA Vlaanderen-Nederland	25	€ 22.139.908
Kansen voor West III	4	€ 1.798.500
ELFPO	385	€ 36.191.829
Interreg VIB Noordzeeregio	1	€ 186.909
OPZuid EFRO 2021-2027	23	€ 14.621.529
Totaal	1.041	€ 590.335.283

Tabel 3: Aantal projecten en Europese subsidie per Europees programma

Provincie ● Limburg ● Noord-Brabant ● Zeeland

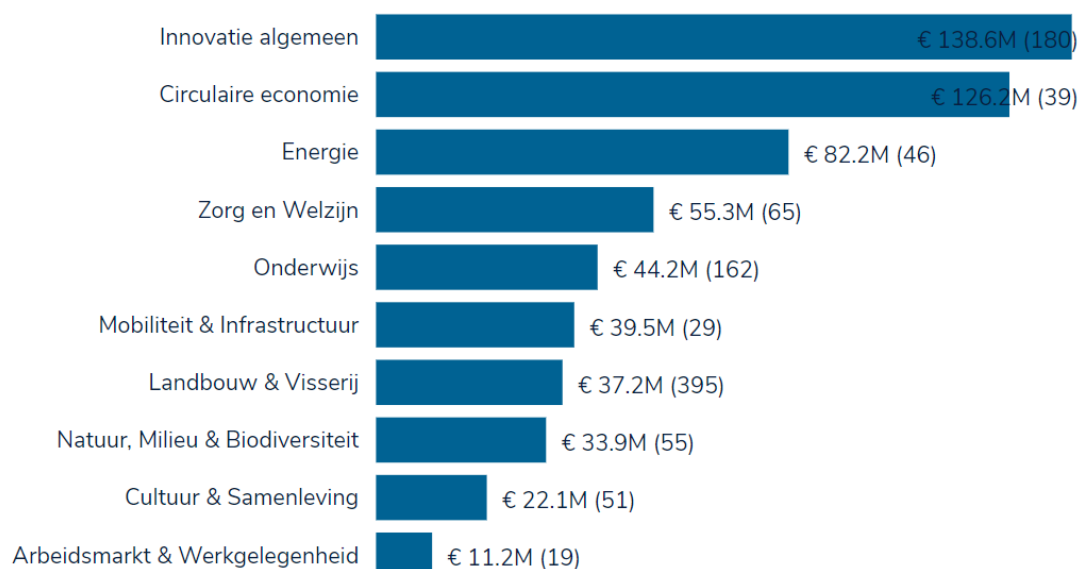
Figuur 2: Verdeling Europese subsidie per Europees programma per provincie

Opmerkingen bij tabel 3 en figuur 2:

- Horizon Europe is het grootste programma in verworven euro's en maakt meer dan de helft uit van de totaal verworven Europese subsidie. In de vorige programmaperiode was de voorloper, Horizon2020, ook het grootste programma naar verworven subsidie. Het feit dat dit programma het grootst is, heeft een aantal redenen. De eerste calls zijn al geopend in Q1 2021. Hiermee heeft het programma een voorsprong ten opzichte van de andere programma's. Daarnaast bestaan de deadlines uit een 'single-stage' model. Ten slotte heeft dit programma ook het grootste budget (GLB niet meegerekend).
- Na Horizon Europe telt het programma Innovation Fund de meeste Europese subsidie. Het programma heeft een budget van € 20 miljard voor de periode 2021-2027. 99% van de totaal verworven subsidie is terug te zien in Noord-Brabant.
- ELFPO is het grootste programma in aantal projectdeelnames. De vorige programmaperiode telde het programma in totaal 984 projectdeelnames.
- Binnen het nieuw toegevoegde programma I3 is te zien dat Noord-Brabant in vijf projecten participeert. In de eerste 'cut-off' van het programma zijn in totaal elf project toegekend, verdeeld over geheel Europa. Op basis van totaal aantal verleningen is dit een goede score.

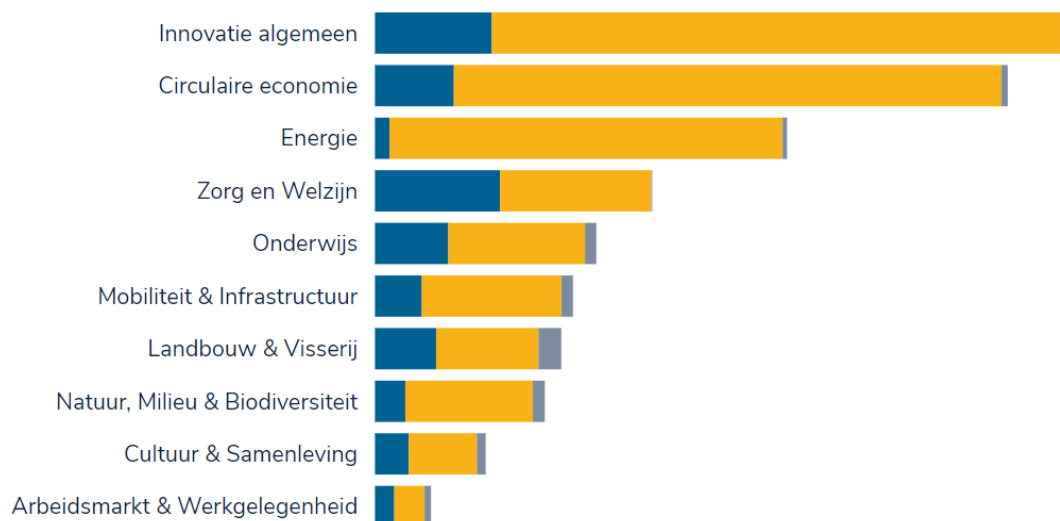
3.3 Europese subsidie naar bestuurlijk thema

In deze paragraaf is de verdeling van de totaal verworven Europese subsidie verdeeld naar de bestuurlijk thema's. Onderstaand figuur geeft de financiële verdeling per bestuurlijk thema weer, met daarbij de subsidiebedragen en het aantal verschillende projecten.

Figuur 3: Verdeling Europese subsidie (en projecten) naar bestuurlijk thema

Provincie ● Limburg ● Noord-Brabant ● Zeeland

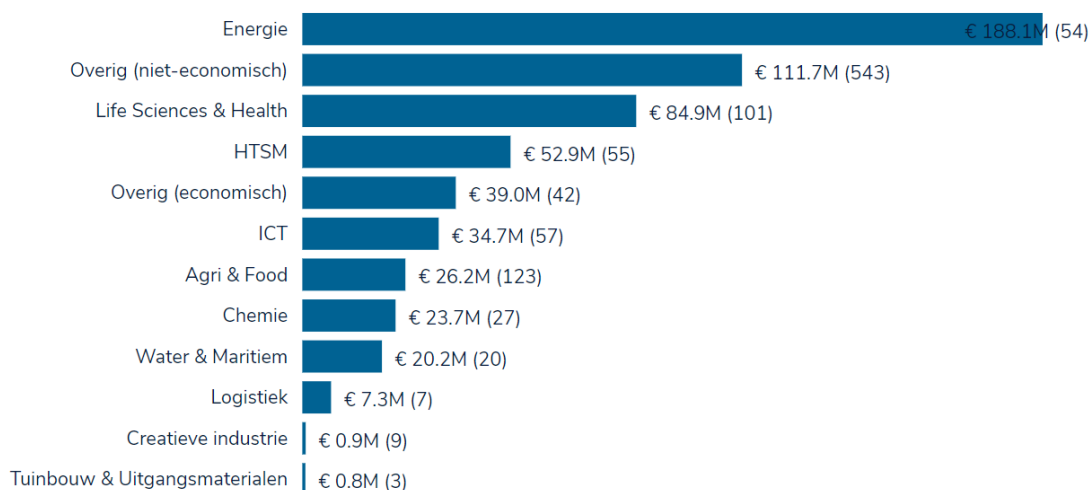
Figuur 4: Verdeling Europese subsidie naar bestuurlijk thema per provincie

Opmerkingen bij figuur 3 en 4:

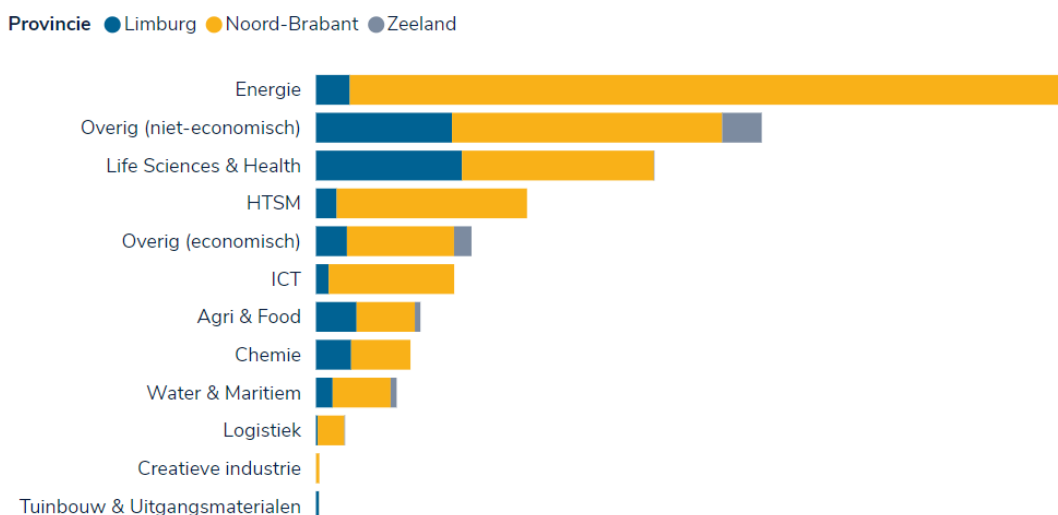
- In de vorige programmaperiode was het bestuurlijk thema 'Economie en Innovatie' in verworven subsidie het grootst. Dit laat zich het best vergelijken met 'Innovatie algemeen' deze periode. Dit bestuurlijk thema is in deze periode in verworven subsidie en aantal projecten tevens het grootst. Het betreffen projecten die wel innovatief zijn maar inhoudelijk niet (direct genoeg) bedragen aan de meer concreet geformuleerde bestuurlijke thema's.
- Binnen het bestuurlijke thema 'Arbeidsmarkt en Werkgelegenheid' zijn voornamelijk ESF+ projecten te zien. Op het moment van peilen zijn nog niet alle beschikte projecten bekend gemaakt, waardoor de verwachting is dat dit bestuurlijk thema de komende tijd significant gaat toenemen.

3.4 Europese subsidie naar topsector

Alle projecten zijn gecategoriseerd naar economische topsector volgens het nationaal topsectorenbeleid. Economische projecten die niet onder deze sectoren te plaatsen waren, zijn ingedeeld onder 'Overig (economisch)'. De niet-economische projecten zijn weergegeven als 'Overig (niet-economisch)'.

Figuur 5: Verdeling Europese subsidie (en projecten) naar topsector

Figuur 6: Verdeling Europese subsidie naar topsector per provincie

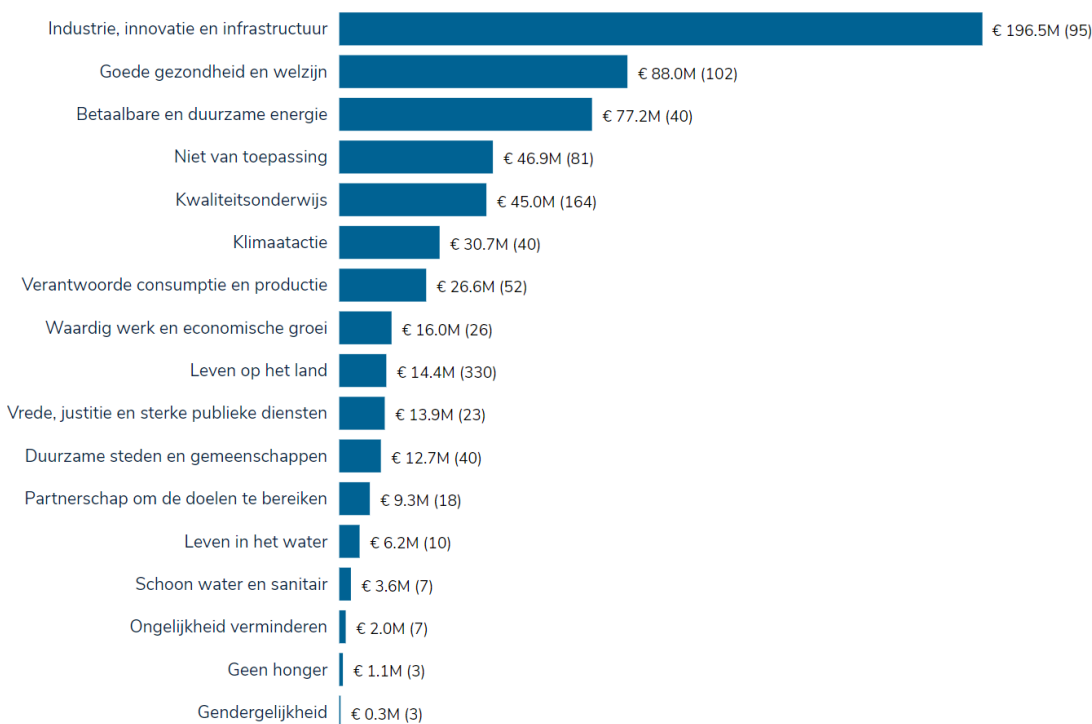
Opmerkingen bij figuur 5 en 6:

- De grootste topsector in verworven euro's is 'Energie'. Programma's waarin deze topsector het meest te zien is zijn Horizon Europe, EFRO, LIFE en CEF. In aantallen projecten is de categorie Overig (niet-economisch) het grootst. De vorige programmaperiode was deze categorie veruit het grootst in aantal projecten en Europese subsidie.
- Niet-economische projecten komen bijvoorbeeld voor in niet-economisch georiënteerde programma's, bijvoorbeeld Erasmus+ of Creative Europe.

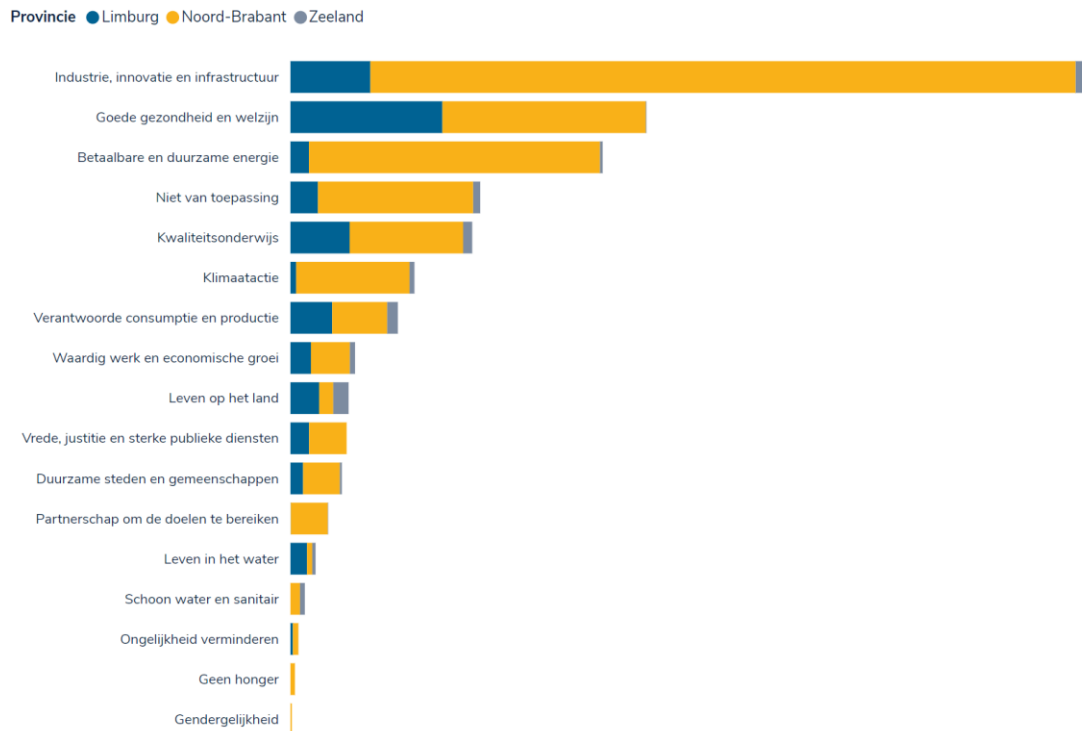
- De topsector HTSM was in de vorige programmaperiode te zien op de tweede plek in verworven euro's. In de huidige periode is de topsector ingehaald door de topsectoren 'Life Sciences & Health' en 'Energie'. Dit heeft met name te maken met de grote hoeveelheid aan projecten binnen Horizon Europe die onder deze topsectoren vallen.

3.5 Europese subsidie naar Sustainable Development Goals (SDG's)

In deze paragraaf wordt de verleende Europese subsidie weergegeven naar SDG's. Doelstellingen van programma's op zowel nationaal, regionaal en Europees niveau zijn vaak te koppelen aan minstens één van de zeventien SDG's, net zoals de doelstellingen van de projecten die subsidie hebben verkregen. Ieder project is op basis van de desbetreffende hoofddoelstelling aan één SDG gekoppeld, behalve als geen van de SDG's van toepassing was (categorie 'Niet van toepassing').

Figuur 7: Verdeling Europese subsidie (en projecten) naar SDG's (incl. 'Niet van toepassing')

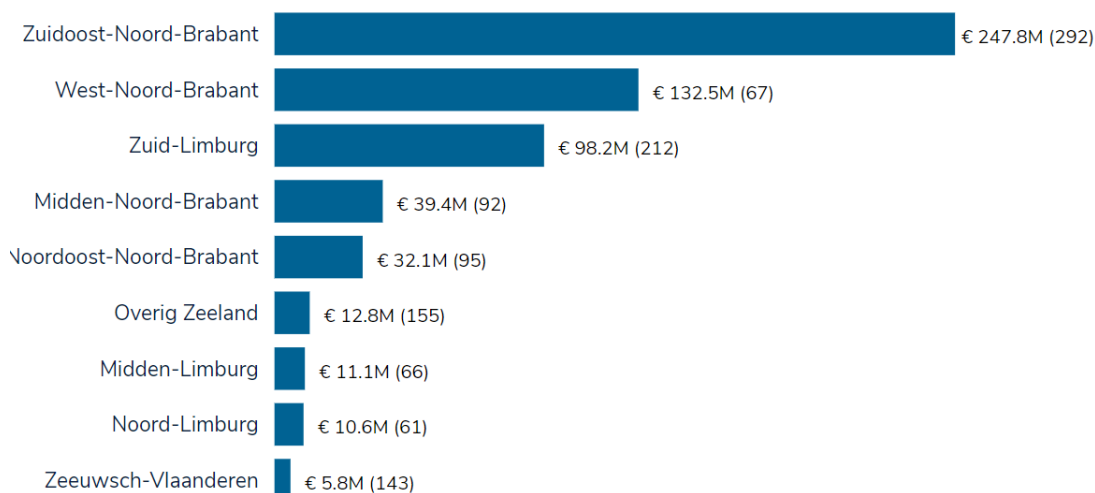
Figuur 8: Verdeling Europese subsidie naar SDG's per provincie (incl. 'Niet van toepassing')

Opmerkingen bij figuur 7 en 8:

- De SDG 'Industrie, innovatie en infrastructuur' is het grootst in verworven euro's. Programma's die onder andere onder deze SDG kunnen vallen zijn CEF, Horizon Europe, Innovation Fund en I3.
- In aantallen projecten blijkt dat de SDG 'Kwaliteitsonderwijs' het grootst is met 164 projecten. Dit zijn voornamelijk Erasmus+ projecten.
- In de bovenstaande figuren ontbreekt als enige de SDG 'Geen armoede'. De reden hiervoor is dat aan deze SDG (nog) geen projecten zijn gekoppeld. Dat de overige SDG's nu al gekoppeld kunnen worden laat de diversiteit van de programma's en de aansluiting van de SDG's op deze programma's zien.

3.6 Europese subsidie geografisch uitgesplitst

In deze paragraaf wordt de verleende Europese subsidie weergegeven naar Zuid-Nederlandse COROP-regio's (figuur 5) en gemeenten. De verdeling van Europese subsidie per programma's over de COROP-regio is weergegeven in figuur 6. De verdeling van de verleende Europese subsidie per organisatietype is weergegeven in kaartvorm.

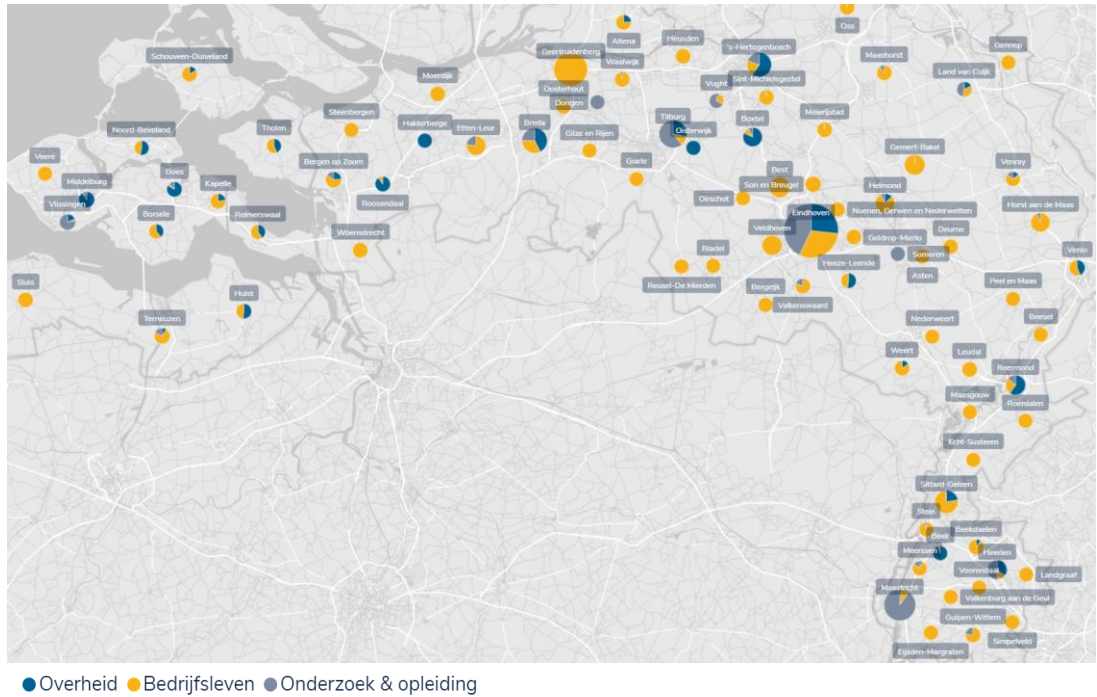

Figuur 9: Europese subsidie (en projecten) per COROP-regio

Opmerkingen bij figuur 5:

- In de huidige programmaperiode, evenals de vorige programmaperiode, is de COROP-regio Zuidoost-Noord-Brabant het grootst in aantallen projecten en Europese subsidie. Dit komt vooral door participatie in Horizon Europe en ERASMUS+ projecten.
- In verworven Europese subsidie was in de vorige programmaperiode Zuid-Limburg als tweede te zien, in deze programmaperiode is dit West-Noord-Brabant. Toch telt Zuid-Limburg meer projectdeelnames. De reden hiervoor is dat West-Noord-Brabant met name door het Innovation Fund veel Europese euro's heeft ontvangen, namelijk €99,8 miljoen.
- Opmerkelijk is dat de COROP-regio Overig Zeeland ten opzichte van de andere laatste zes COROP-regio's in de lijst de meeste projectdeelnames telt. Deze projectdeelnames zijn voornamelijk terug te zien binnen het ELFPO-programma.

De overzichtskaart geeft de Europese subsidie per gemeente per organisatie type weer.

Kaart 1: Europese subsidie per Zuid-Nederlandse gemeente naar organisatie type

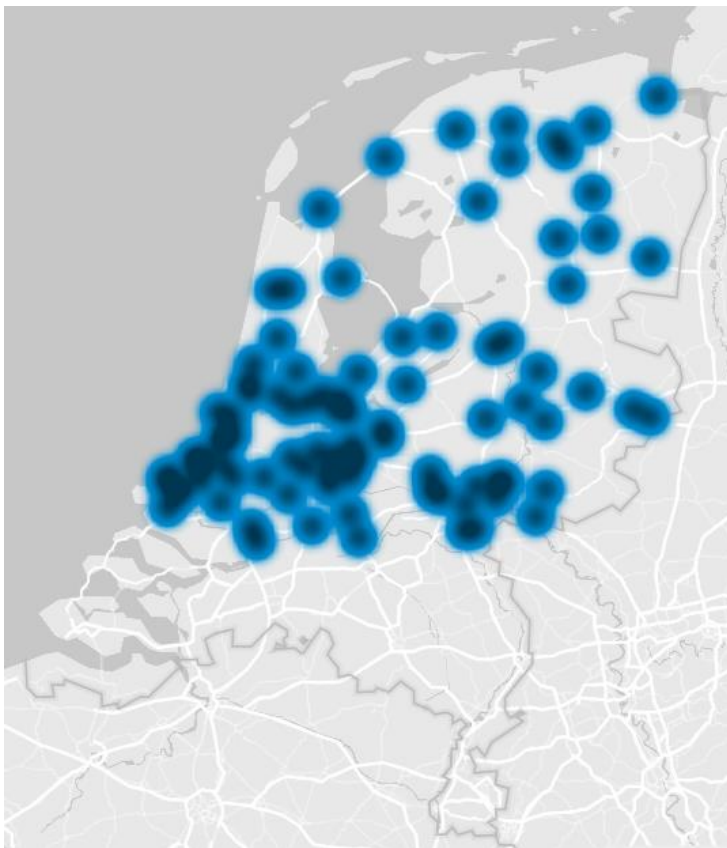
vier

Samenwerking

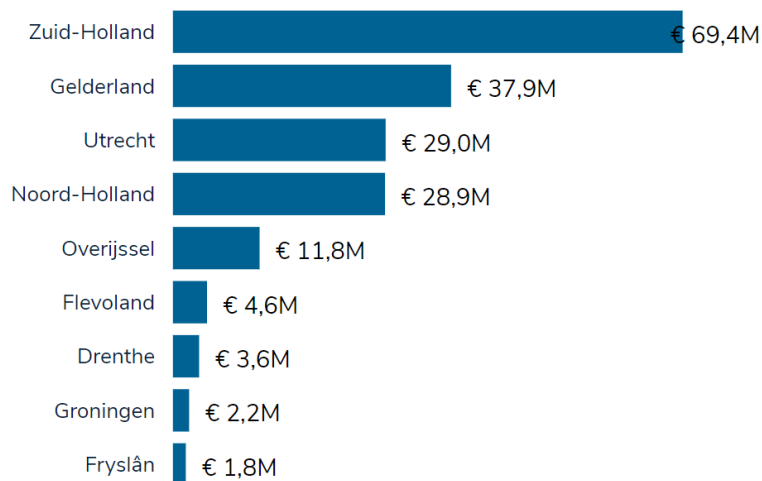
4.1 Inleiding

Nieuw deze programmaperiode is dat het ERAC monitoringsysteem in kaart brengt met welke organisaties wordt samengewerkt in EU-projecten, ook buiten het onderzoeksgebied. Dit brengt veel nieuwe mogelijkheden op het gebied van netwerkanalyse met zich mee. Zo kan in beeld worden gebracht met welke steden / regio's het meest wordt samengewerkt door Zuid-Nederlandse organisaties. In deze rapportage is alleen aandacht voor Nederlandse partnerorganisaties, in een volgende rapportage is deze samenwerking voor heel Europa in kaart gebracht.

Kaart 2 laat zien de vestigingsplaatsen van de partnerorganisaties zien waar Zuid-Nederlandse organisaties mee samenwerken in EU-projecten. Figuur 10 geeft op niveau de omvang van de bijbehorende Europese subsidie weer.

Kaart 2: Mate van samenwerking in kaart gebracht

Figuur 10: Europese subsidie per samenwerkingspartner per provincie

Opmerkingen bij kaart 2 en figuur 10:

- Kaart 2 toont aan dat de Zuid-Nederlandse organisaties samenwerken met partijen die over het hele land verspreid zijn.
- Wanneer we de precieze cijfers per provincie zien (figuur 10) blijkt dat er voornamelijk wordt samengewerkt met partijen uit Zuid-Holland en Gelderland. Binnen Zuid-Holland wordt er met name samengewerkt met onderzoeksinstituten, bijvoorbeeld TNO. Binnen Gelderland ziet men met name samenwerking met Wageningen Universiteit.
- De samenwerkingen binnen Utrecht en Noord-Holland zijn nagenoeg gelijk, de samenwerking met de onderste vier provincies is daarentegen veel minder. De samenwerking met Friesland is bijvoorbeeld terug te zien in enkel vijf Friese gemeenten.

vijf Analyses

Dit hoofdstuk geeft een verdiepende analyse op de gegevens van Zuid-Nederland. Naast de cijfers die volgen uit de monitoringsdatabase worden ook de EIB-financiering (tabel 6) en de betalingen uit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (tabel 7) uitgelicht.

5.1 Categorisering organisaties naar type begunstigden

Tabel 4 toont de verdeling van organisaties per type. In deze tabel is het aantal projectdeelnames en de bijbehorende Europese subsidie per type organisatie weergegeven. Het aantal deelnames ligt hoger dan het totaal aantal projecten. Dit komt doordat in sommige projecten meerdere Zuid-Nederlandse organisaties deelnemen.

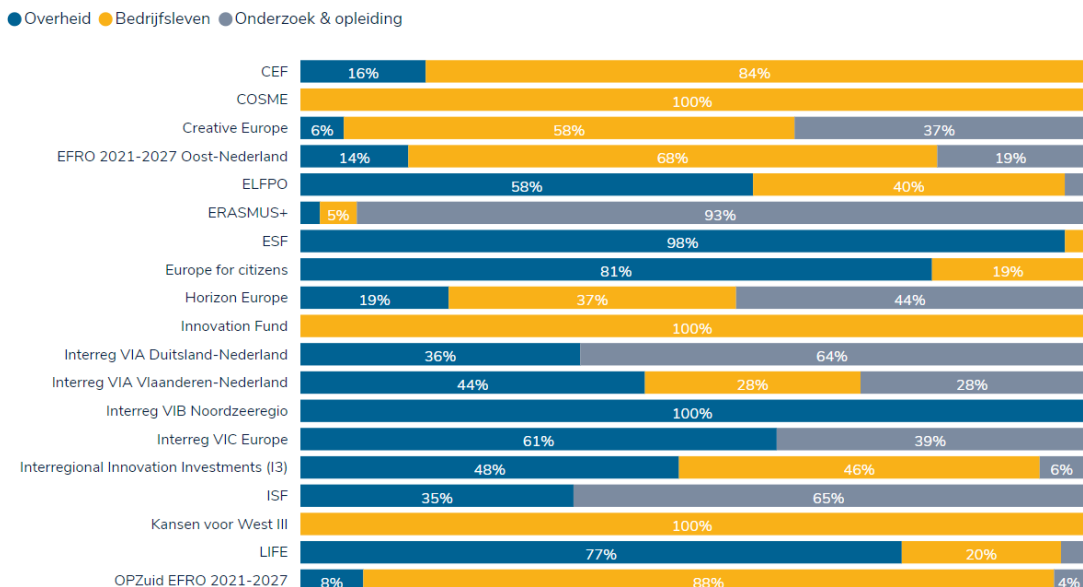
	Unieke organisaties	Project-deelnames	Europese subsidie
Bedrijfsleven	601	796	€ 281.215.555
MKB	198	290	€ 88.867.035
Groot bedrijf	59	112	€ 177.316.777
Landbouwbedrijf	291	316	€ 7.330.432
Culturele instelling	11	19	€ 1.241.515
Nutsbedrijf	2	2	€ 135.678
Overig privaat	40	57	€ 6.324.118
Onderzoek & opleiding	70	398	€ 191.779.846
Onderzoekinstelling	7	31	€ 8.469.887
Universiteit	6	233	€ 151.134.424
HBO	9	57	€ 19.802.940
MBO	10	22	€ 5.526.037
Voortgezet onderwijs	27	42	€ 5.574.827
Primair onderwijs	8	10	€ 759.892
Overig onderwijs	3	3	€ 511.839
Overheid	99	184	€ 117.339.881
Rijksoverheid	1	2	€ 1.801.406
Provincie	3	13	€ 2.917.980
Gemeente	25	42	€ 18.391.872
Waterschap	6	12	€ 22.514.038
Intermediaire organisatie	40	80	€ 65.382.933
NGO	10	17	€ 3.479.779
Openbare voorziening	2	2	€ 157.137
Overig publiek	12	16	€ 2.694.737
Totaal	770	1378	€ 590.335.283

Tabel 4: Verdeling organisaties naar organisatietypen

Opmerkingen bij tabel 4:

- In de vorige programmaperiode telde het bedrijfsleven met 6.130 projectdeelnames en met € 661 miljoen de meeste Europese subsidie. Het grootste deel hiervan is terug te zien binnen het MKB, met maar liefst 3.432 projectdeelnames en € 334 miljoen Europese subsidie. Ook in de huidige periode telt het bedrijfsleven met 796 en € 281 miljoen de meeste projectdeelnames en Europese subsidie.
- De Universiteit telde in de vorige programmaperiode met € 441 miljoen de meeste Europese subsidie. Ook in deze periode telt de Universiteit ten opzichte van de andere organisaties met € 151 miljoen relatief veel Europese subsidie.
- In deze periode telt het organisatietype 'Groot bedrijf' de meeste Europese subsidie. De meeste projectdeelnames zijn te zien bij Landbouwbedrijven.

In figuur 8 wordt de verdeling van het aantal projectdeelnames per type organisatie (overheid, bedrijfsleven of onderzoek & opleiding) per Europees programma weergegeven.

Figuur 11: Verdeling projectdeelnames per type organisatie per Europees programma

Opmerkingen bij figuur 11:

- Het bovenstaande figuur laat zien dat enkel binnen de programma's COSME, Innovation Fund en Kansen voor West III alleen het bedrijfsleven actief is.
- Op het moment van peilen staan we aan het begin van de programmaperiode en zijn dus nog niet alle programma's en projecten in beeld gebracht. Gedurende het verdere verloop van de programmaperiode zal dit beeld naar alle waarschijnlijkheid nog veranderen.

5.2 Gecreëerde werkgelegenheid

De cijfers uit tabel 5 zijn gebaseerd op de categorisering van ieder project naar één van de 21 categorieën in de EIM-rekentool. Uit deze tabel blijkt een totaal werkgelegenheidseffect van **12.587** fte door de verworven Europese subsidie.

Zoals in de tabel te zien is, worden voor enkele EIM-categorieën – ongeacht de projectomvang of andere specificaties – geen arbeidsplaatsen voorzien.

EIM-Maatregel	Europese subsidie	Arbeidsplaatsen
Bedrijfsgerichte maatregelen rond het stimuleren van ondernemerschap in het MKB	€ 36.669.663	4.256
Ontwikkelingen van technologie en innovatie in speerpuntsectoren	€ 304.079.519	3.839
Scholing en arbeidsmarkt	€ 51.678.727	2.184
Oprichten en uitbreiden kennisinstellingen	€ 53.323.994	1.201
Stimulering clustervorming in sectoren	€ 101.159.126	1.031
Ontwikkelen en stimuleren ict-toepassingen in MKB	€ 1.268.063	42
Herinrichting landelijk gebied	€ 1.515.682	13
Bedrijfsgerichte maatregelen rond het faciliteren van ondernemerschap in het MKB	€ 424.295	12
Intensiveren van R&D-capaciteit in de regio	€ 1.463.848	7
Uitbreiding en modernisering cultureel aanbod	€ 1.004.812	0
Kwaliteitsverbetering openbare ruimte	€ 1.632.637	0
Kwaliteitsverbetering werklocaties	€ 401.806	0
Verbetering toeristisch-recreatief en cultureel voorzieningenniveau	€ 3.475.314	0
Verbetering milieukwaliteit	€ 6.686.489	0
Bereikbaarheid en mobiliteit (geen infrastructuur)	€ 15.225.429	0
Duurzaam revitaliseren en herstructureren van bestaande bedrijfsterrainen	€ 879.353	0
Verbetering toeristisch-recreatieve infrastructuur en voorzieningenniveau	€ 2.567.527	0
Bereikbaarheid van kenniscentra, hoogwaardige werklocaties en bovenregionale voorzieningen en toplocaties	€ 6.879.000	0
Totaal	€ 590.335.283	12.587

Tabel 5: Europese subsidie en gecreëerde arbeidsplaatsen per EIM-categorie

5.4 Europese financiering door EIB

Naast de Europese subsidie die uit de geïnventariseerde programma's bij Zuid-Nederlandse organisaties terechtkomt, stelt de EIB ook leningen beschikbaar. Deels als zogenaamde 'direct loans' (leningen direct aan leningnemers), deels indirect door middel van garantstellingen aan de national promotional banks. Directe leningen staan in de database op basis van locatie leningnemer. De bedragen via de national promotional banks worden toegerekend aan de provincies op basis van bruto regionaal product. Tabel 6 biedt een totaaloverzicht van de directe en indirecte EIB-leningen en

projecten. In de bijlagen zijn bovenstaande gegevens verder uitgewerkt per provincie. In deze overzichten is ook te zien aan welke organisaties leningen zijn verstrekt.

EIB-financiering	Financiering totaal	Directe leningen	Indirecte leningen
Provincie Limburg	€ 399.972.865	€ 319.000.000	€ 80.972.865
Provincie Noord-Brab	€ 437.126.178	€ 15.000.000	€ 422.126.178
Provincie Zeeland	€ 525.204.552	€ 500.000.000	€ 25.204.552
Totaal	€ 1.362.303.595	€ 834.000.000	€ 528.303.594

Tabel 6: Totaaloverzicht EIB-leningen

5.5 Betalingen uit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid

Ruim 33% van de EU-begroting is gereserveerd voor landbouw, deze middelen worden beschikbaar gesteld via het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Veruit de meeste betalingen uit het GLB zijn premies en vergoedingen. Deze betalingen verschillen wezenlijk van de overige subsidieprogramma's zoals aanwezig in de monitoringsdatabase, aangezien dat projectgebonden subsidies zijn op basis van verleende bedragen. De betalingen uit het GLB kunnen hierdoor slechts voor een beperkt deel geïntegreerd worden in de database, daarom zijn de betalingen uit het GLB hier apart inzichtelijk gemaakt.

Het GLB tot en met 2020 kent een drietal onderdelen. Het eerste onderdeel betreft de directe betalingen en vormt het overgrote deel van de uitgaven uit het GLB. Dit betreft vooral basisbetalingen in de vorm een vaststaand bedrag per hectare grond. Ook kunnen landbouwers in aanmerking komen voor een vergroeningspremie om biodiversiteit te bevorderen. Daarnaast zijn diverse directe betalingsregelingen beschikbaar, waaronder extra vergoedingen voor landbouwers onder de 41 jaar. Het tweede onderdeel betreft het markt- en prijsbeleid. Dit betreft met name betalingen voor marktmaatregelen, die de afgelopen jaren vooral in de tuinbouwsector zijn ingezet. Samen met het eerste onderdeel komt de subsidie uit het Europees Landbouw Garantie Fonds (ELGF).

Het derde onderdeel richt zich op plattelandsontwikkeling die gefinancierd wordt uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO). In Nederland zijn diverse maatregelen opgesteld voor aanvragen, waarbij in de uitvoering onderscheid is gemaakt tussen grondgebonden en niet-grondgebonden maatregelen. De verleende subsidie van projecten gericht op niet-grondgebonden maatregelen zijn reeds in de database aanwezig (onder het programma ELFPO).

Vanwege vertraging in de ontwikkeling van het nieuwe GLB zijn in de jaren 2021 en 2022 budgetten uit de nieuwe programmaperiode – grof gezegd - ingezet conform de systematiek tot en met 2020 (POP3+). Vanaf 2023 is het GLB 2023 van start gegaan. Hiervan zijn nu nog geen betalingen geregistreerd, meer details over dit programma beschrijven we als we de betalingen ervan toe hebben kunnen voegen aan de rapportage.

ERAC heeft alle betalingen uit het GLB in beeld gebracht en gecategoriseerd. Om goed aan te sluiten bij de nieuwe meetperiode kiest ERAC ervoor deze betalingen in tabel 14 vanaf 2021 uitgesplitst weer

te geven. In de periode 2015-2020 hebben Zuid-Nederlandse organisaties in totaal € 570,9 miljoen subsidie vanuit het GLB ontvangen.

	2021	2022	Totaal
Directe betalingen	€ 158.214.925	€ 159.945.894	€ 318.160.819
Akkerbouw	€ 0	€ 0	€ 0
Basisbetaling	€ 107.761.412	€ 107.591.072	€ 215.352.484
Jonge landbouwers	€ 2.577.956	€ 2.609.150	€ 5.187.106
Teruggave crisisreserve	€ 1.972.895	€ 3.064.875	€ 5.037.770
Veehouderij	€ 586.365	€ 583.108	€ 1.169.472
Vergroeningsbetaling	€ 45.316.297	€ 46.097.689	€ 91.413.986
Markt- en prijsbeleid	€ 10.121.360	€ 14.813.529	€ 24.934.889
Algemeen	€ 0	€ 0	€ 0
Tuinbouw	€ 9.702.500	€ 8.549.428	€ 18.251.929
Veehouderij	€ 0	€ 3.121.200	€ 3.121.200
Zuivel	€ 418.860	€ 3.142.901	€ 3.561.760
Plattelandsbeleid	€ 48.657.306	€ 38.304.551	€ 86.961.857
Grondgebonden	€ 14.014.051	€ 9.464.268	€ 23.478.319
Niet-grondgebonden	€ 34.643.256	€ 28.840.283	€ 63.483.538
Totaal	€ 216.993.591	€ 213.063.974	€ 430.057.565

Tabel 7: Betalingen vanuit het GLB aan Zuid-Nederlandse organisaties per jaar

Vanuit het GLB is in de periode 2021-2022 € 430 miljoen aan betalingen verricht aan Zuid-Nederlandse organisaties, voornamelijk landbouwers. Het betreft hier nettobetalingen, omdat ook rekening is gehouden met negatieve betalingen zoals heffingen en terugbetalingen. Omdat de verleende subsidie vanuit ELFPO (onderdeel van de niet-grondgebonden maatregelen) al in de overall database aanwezig is, dienen de bedragen uit deze categorie buiten beschouwing te worden gelaten bij in beeld brengen van de *additionele* betalingen t.o.v. de overall database. Daardoor kan gesteld worden dat naast de projectgebonden subsidies, Zuid-Nederland in de programmaperiode tot en met 2022 ruim € 394 miljoen aan landbouw gerelateerde betalingen heeft ontvangen.

zes

Benchmark

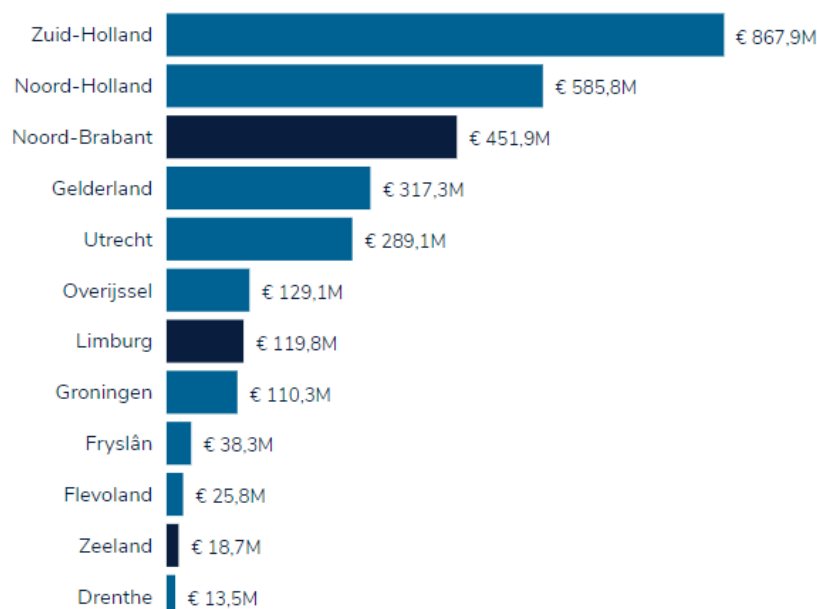
ERAC beschikt over een landelijke database van de verleende Europese subsidie in Nederland. Hierdoor is een benchmark tussen alle twaalf Nederlandse provincies mogelijk.

In dit hoofdstuk is op basis van de verzamelde data een benchmark weergegeven naar:

- Totale Europese subsidie
- Europese subsidie omgerekend per inwoner
- Jaarlijkse Europese subsidie in verhouding tot het Bruto Regionaal Product (BRP)

6.1 Benchmark Europese subsidie

Figuur 12 geeft de totaal verleende Europese subsidie per Nederlandse provincie weer.

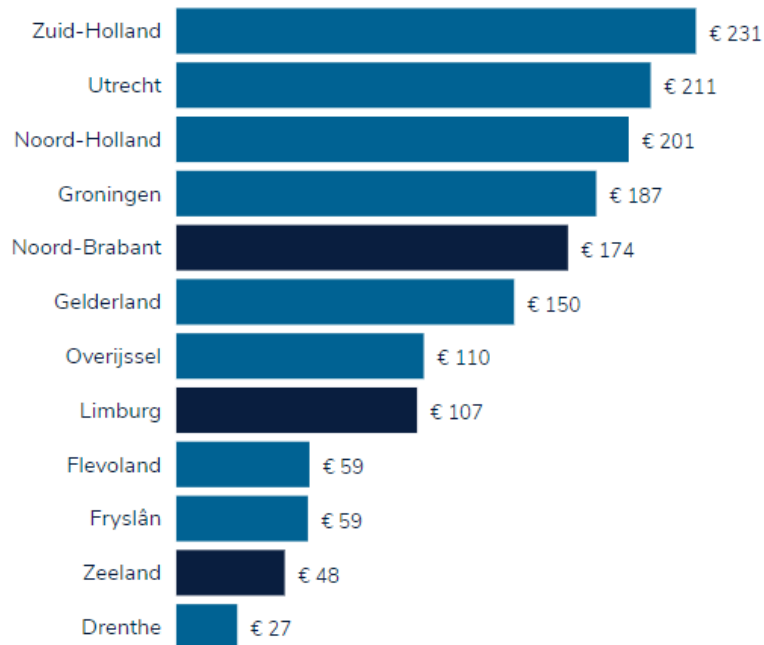

Figuur 12: Totaal verleende Europese subsidie per provincie

Opmerking bij figuur 12:

- Evenals de vorige programmaperiode blijft provincie Zuid-Holland de koploper op het gebied van Europese subsidie. Noord-Brabant staat ten opzichte van de vorige periode een positie hoger dan Gelderland.

6.2 Benchmark Europese subsidie per inwoner

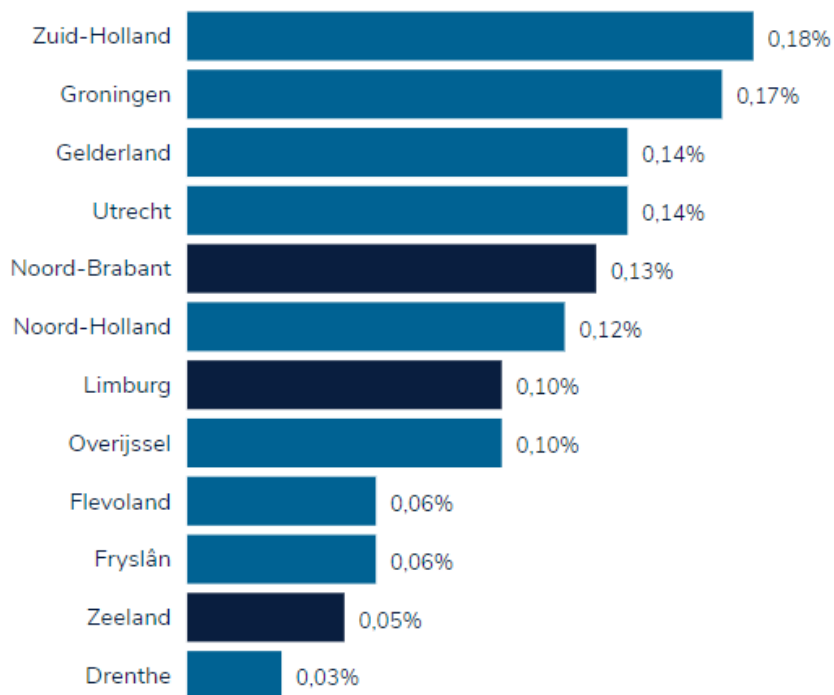

Figuur 13: Europese subsidie per inwoner

Opmerking bij figuur 13:

- Het bedrag per inwoner per jaar is voor Limburg en Noord-Brabant fors gestegen. In de rapportage met peildatum 1 september 2022 is de Europese subsidie per inwoner respectievelijk € 59 en € 53. Voor Zeeland is de Europese subsidie per inwoner per jaar met € 8 euro gedaald ten opzichte van de vorige rapportage.

6.3 Benchmark Europese subsidie ten opzichte van het Bruto Regionaal Product

Figuur 14: Europese subsidie (per jaar) in procenten t.o.v. het BRP

Opmerking bij figuur 14:

- Ten opzichte van de vorige programmaperiode 2014-2020 staan Limburg en Zeeland respectievelijk twee en vier plekken lager in deze lijst. Noord-Brabant is daarentegen met vier plekken gestegen.

Bijlagen

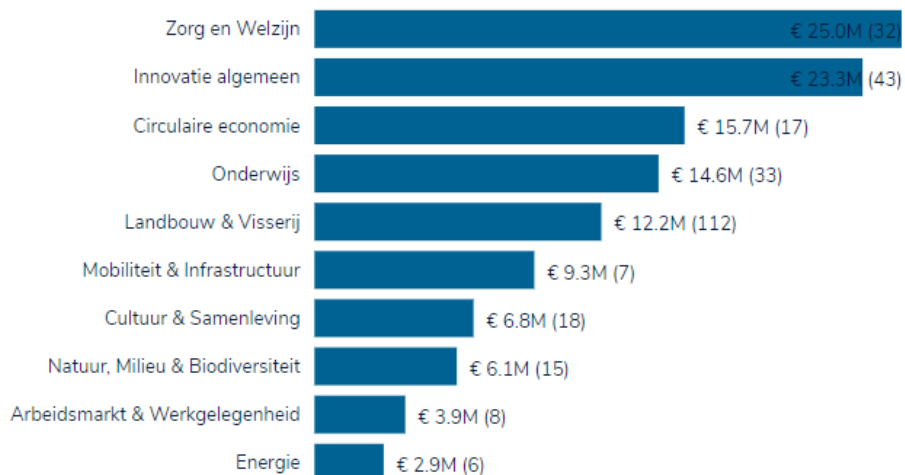
Bijlage 1	Deelgegevens provincie Limburg
Bijlage 2	Deelgegevens provincie Noord-Brabant
Bijlage 3	Deelgegevens provincie Zeeland
Bijlage 4	Overzichtstabellen korte duiding Europese programma's
Bijlage 5	Overzichtstabel korte duiding Sustainable Development Goals

bijlage 1

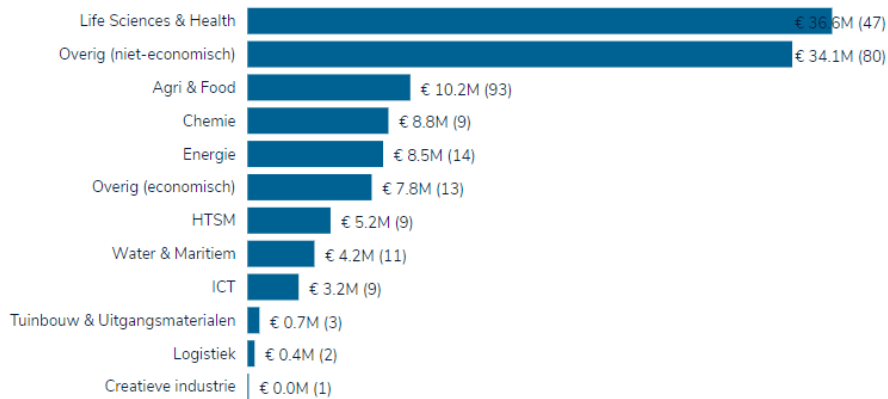
Deelgegevens provincie Limburg

	Projecten	Europese subsidie
Europese regie	153	€ 95.561.561
CEF	4	€ 8.123.314
Creative Europe	1	€ 39.942
Horizon Europe	107	€ 72.046.418
Interreg VIC Europe	1	€ 453.774
LIFE	5	€ 952.689
ERASMUS+	29	€ 12.798.557
Europe for citizens	4	€ 571.866
Innovation Fund	2	€ 575.000
Nationale regie	3	€ 2.841.598
ESF	3	€ 2.841.598
Regionale regie	135	€ 21.409.235
Interreg VIA Duitsland-Nederland	2	€ 373.483
Interreg VIA Vlaanderen-Nederland	12	€ 5.422.947
Kansen voor West III	1	€ 22.000
ELFPO	114	€ 13.725.344
OPZuid EFRO 2021-2027	6	€ 1.865.461
Totaal	291	€ 119.812.394

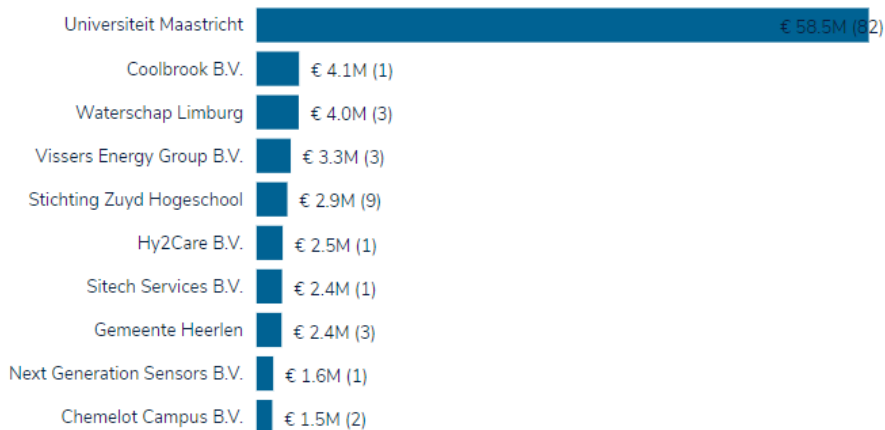
Tabel 1: Aantal projecten en Europese subsidie per programma in Limburg

Figuur 1: Aantal projecten en Europese subsidie per bestuurlijk thema in Limburg

Figuur 2: Aantal projecten en Europese subsidie per topsector in Limburg

Figuur 3: Top-10 Limburgse organisaties in Europese subsidie en met bijbehorend aantal projectdeelnames

EIB-projectnaam	EIB-bijdrage
LIMBURGS ENERGIE FONDS 2	€ 54.000.000
ZUYDERLAND MEDISCH CENTRUM	€ 100.000.000
Colle Rental & sales electrification	€ 35.000.000
VIECURI SUSTAINABLE HEALTHCARE	€ 90.000.000
SINT JANS GASTHUIS SUSTAINABLE HEALTHCARE	€ 40.000.000
Subtotaal directe leningen	€ 319.000.000
ELECTRICAL SOLUTIONS RDI PROGRAMME - COVID-19	€ 84.344
RABOBANK IMPACT LOAN FOR SMES AND MIDCAPS VI	€ 14.057.357
ECLECTICIQ (EGFF)	€ 421.721
ECLECTICIQ (EGFF)	€ 421.721
SG EQUIPMENT FINANCE BENELUX COVID19 RESPONSE	€ 3.373.766
DE LAGE LANDEN CIRCULARITY L4SME-MIDCAPS II	€ 7.028.679
GN STORE NORD - HEARING AIDS RDI	€ 168.688
NS RAIL ROLLING STOCK EXPANSION	€ 14.057.357
MEDIA DIGITAL TRANSFORMATION	€ 2.136.718
FLORIMOND DESPREZ CLIMATE RESILIENT SEEDS	€ 89.967
Rabobank SME Support - EGF	€ 4.174.347
Neuconnect interconnector	€ 5.444.498
Neuconnect interconnector	€ 440.555
NETHERLANDS OFFSHORE WIND	€ 70.007
WASTE RECOVERY & RECYCLING	€ 607.278
RABOBANK IMPACT LOAN FOR SMES AND MIDCAPS VII	€ 16.868.829
ALD PAN-EUROPEAN CLEAN TRANSPORT FLEET	€ 843.441
ING BANK SUSTAINABLE PROJECTS L4SME-MIDCAPS 2	€ 8.434.414
IN OVO (IEU GT)	€ 2.249.177
Subtotaal indirecte leningen	€ 80.972.865
Totaal	€ 399.972.865

Tabel 2: EIB-Gelden Limburg

	2021	2022	Totaal
Directe betalingen	€ 33.351.672	€ 33.644.468	€ 66.996.140
Akkerbouw	€ 0	€ 0	€ 0
Basisbetaling	€ 22.660.296	€ 22.671.376	€ 45.331.672
Jonge landbouwers	€ 454.248	€ 461.931	€ 916.179
Teruggave crisisreserve	€ 417.704	€ 639.082	€ 1.056.786
Veehouderij	€ 156.470	€ 148.367	€ 304.837
Vergroeningsbetaling	€ 9.662.955	€ 9.723.712	€ 19.386.667
Markt- en prijsbeleid	€ 7.192.058	€ 6.543.056	€ 13.735.115
Algemeen	€ 0	€ 0	€ 0
Tuinbouw	€ 7.192.058	€ 5.862.656	€ 13.054.715
Veehouderij	€ 0	€ 680.400	€ 680.400
Zuivel	€ 0	€ 0	€ 0
Plattelandsbeleid	€ 14.192.872	€ 12.406.798	€ 26.599.670
Grondgebonden	€ 6.851.955	€ 4.622.101	€ 11.474.056
Niet-grondgebonden	€ 7.340.917	€ 7.784.697	€ 15.125.614
Totaal	€ 54.736.603	€ 52.594.322	€ 107.330.926

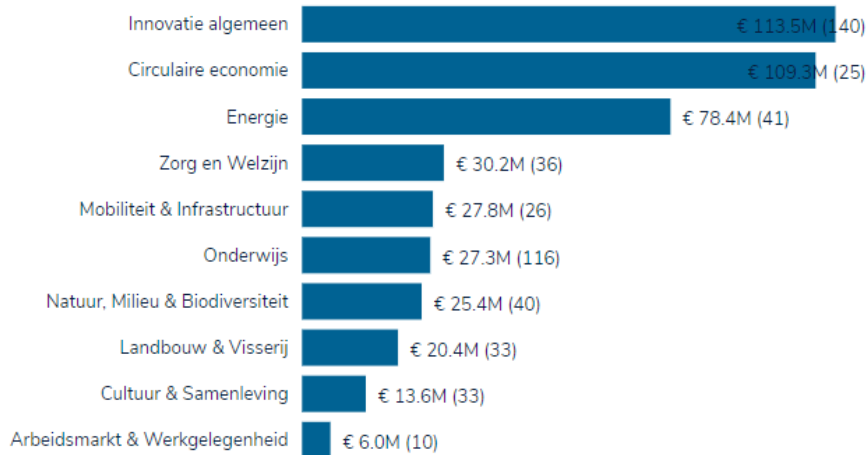
Tabel 3: Betalingen vanuit het GLB aan Limburgse organisaties per jaar

bijlage 2

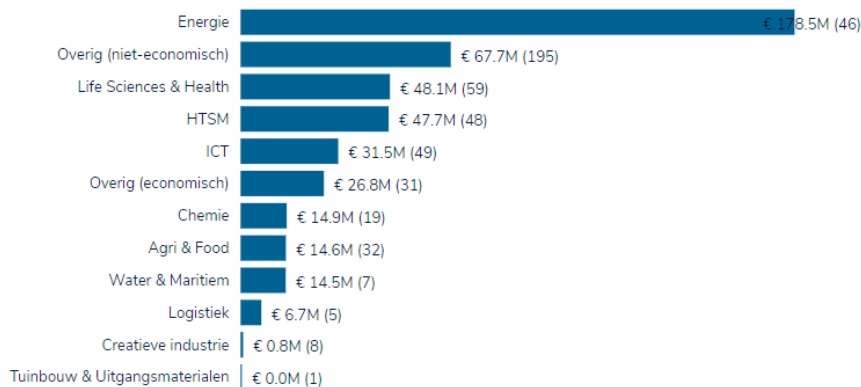
Deelgegevens provincie Noord-Brabant

	Projecten	Europese subsidie
Europese regie	427	€ 405.476.273
CEF	6	€ 13.584.302
Creative Europe	8	€ 812.431
Horizon Europe	276	€ 251.012.756
Interreg VIC Europe	1	€ 433.028
Interregional Innovation Investments	5	€ 7.893.458
LIFE	11	€ 6.414.888
ERASMUS+	113	€ 25.247.658
Europe for citizens	4	€ 143.571
COSME	1	€ 90.781
Innovation Fund	2	€ 99.843.400
Nationale regie	7	€ 5.397.427
ESF	5	€ 4.534.200
ISF	2	€ 863.227
Regionale regie	66	€ 40.987.158
EFRO 2021-2027 Oost-Nederland	3	€ 136.623
Interreg VIA Duitsland-Nederland	3	€ 0
Interreg VIA Vlaanderen-Nederland	19	€ 8.911.370
Kansen voor West III	4	€ 1.772.936
ELFPO	18	€ 18.671.016
Interreg VIB Noordzeeregio	1	€ 186.909
OPZuid EFRO 2021-2027	18	€ 11.308.304
Totaal	500	€ 451.860.858

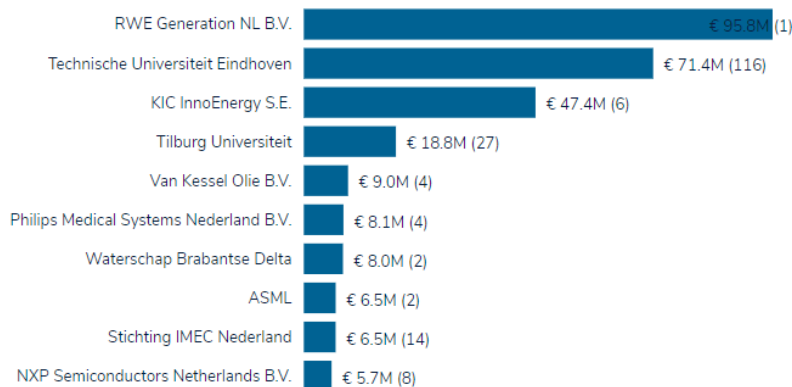
Tabel 4: Aantal projecten en Europese subsidie per programma in Noord-Brabant

Figuur 4: Aantal projecten en Europese subsidie per bestuurlijk thema in Noord-Brabant

Figuur 5: Aantal projecten en Europese subsidie per topsector in Noord-Brabant

Figuur 6: Top-10 Noord-Brabantse organisaties in Europese subsidie en met bijbehorend aantal projectdeelnames

EIB-projectnaam	EIB-bijdrage
XELTIS (EGF VD)	€ 15.000.000
Subtotaal directe leningen	€ 15.000.000
ELECTRICAL SOLUTIONS RDI PROGRAMME - COVID-19	€ 231.374
RABOBANK IMPACT LOAN FOR SMES AND MIDCAPS VI	€ 38.562.389
ECLECTICIQ (EGFF)	€ 1.156.872
ECLECTICIQ (EGFF)	€ 1.156.872
SG EQUIPMENT FINANCE BENELUX COVID19 RESPONSE	€ 9.254.973
DE LAGE LANDEN CIRCULARITY L4SME-MIDCAPS II	€ 19.281.194
GN STORE NORD - HEARING AIDS RDI	€ 462.749
NS RAIL ROLLING STOCK EXPANSION	€ 38.562.389
MEDIA DIGITAL TRANSFORMATION	€ 5.861.483
FLORIMOND DESPREZ CLIMATE RESILIENT SEEDS	€ 246.799
Rabobank SME Support - EGF	€ 11.451.141
Neuconnect interconnector	€ 14.935.441
Neuconnect interconnector	€ 1.208.538
NETHERLANDS OFFSHORE WIND	€ 192.044
WASTE RECOVERY & RECYCLING	€ 1.665.895
RABOBANK IMPACT LOAN FOR SMES AND MIDCAPS VII	€ 46.274.866
SUSTAINABLE WATER SUPPLY BRABANT WATER	€ 200.000.000
ALD PAN-EUROPEAN CLEAN TRANSPORT FLEET	€ 2.313.743
ING BANK SUSTAINABLE PROJECTS L4SME-MIDCAPS 2	€ 23.137.433
IN OVO (IEU GT)	€ 6.169.982
Subtotaal indirecte leningen	€ 422.126.178
Totaal	€ 437.126.178

Tabel 5: EIB-Gelden Noord-Brabant

	2021	2022	Totaal
Directe betalingen	€ 84.230.361	€ 84.580.698	€ 168.811.060
Akkerbouw	€ 0	€ 0	€ 0
Basisbetaling	€ 57.623.846	€ 56.926.801	€ 114.550.647
Jonge landbouwers	€ 1.413.483	€ 1.411.133	€ 2.824.615
Teruggave crisisreserve	€ 1.016.834	€ 1.587.716	€ 2.604.549
Veehouderij	€ 361.251	€ 342.531	€ 703.782
Vergroeningsbetaling	€ 23.814.948	€ 24.312.518	€ 48.127.467
Markt- en prijsbeleid	€ 2.929.301	€ 8.170.573	€ 11.099.874
Algemeen	€ 0	€ 0	€ 0
Tuinbouw	€ 2.510.442	€ 2.686.772	€ 5.197.214
Veehouderij	€ 0	€ 2.340.900	€ 2.340.900
Zuivel	€ 418.860	€ 3.142.901	€ 3.561.760
Plattelandsbeleid	€ 21.312.356	€ 15.060.101	€ 36.372.456
Grondgebonden	€ 4.941.722	€ 3.246.704	€ 8.188.426
Niet-grondgebonden	€ 16.370.634	€ 11.813.397	€ 28.184.030
Totaal	€ 108.472.018	€ 107.811.372	€ 216.283.390

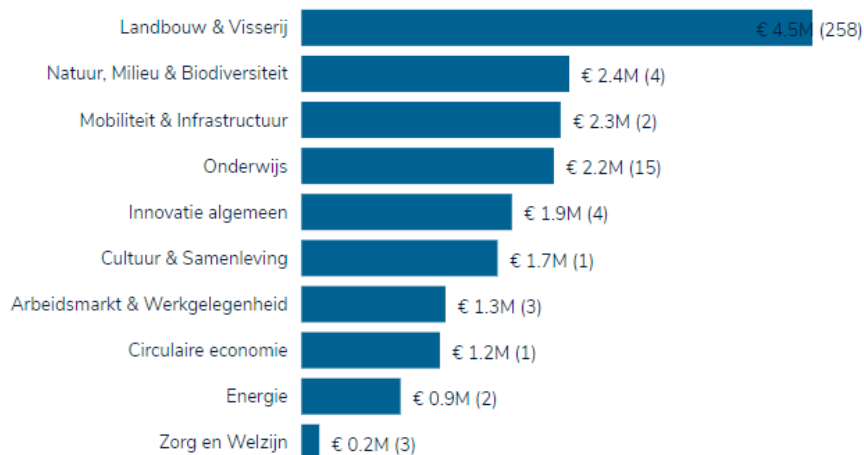
Tabel 6: Betalingen vanuit het GLB aan Noord-Brabant organisaties per jaar

bijlage 3

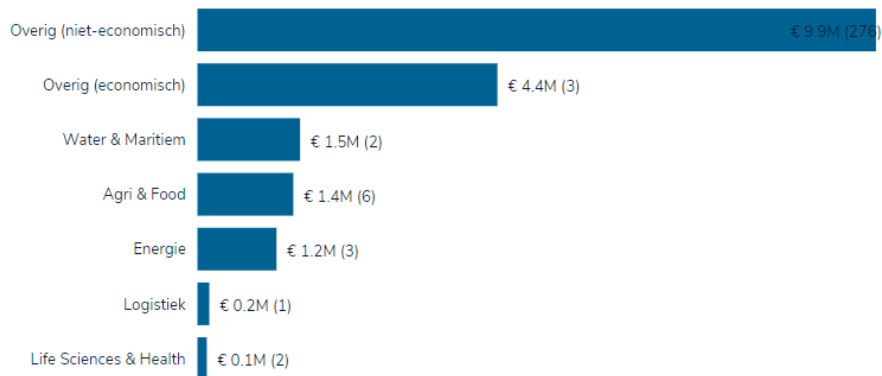
Deelgegevens provincie Zeeland

	Projecten	Europese subsidie
Europese regie	21	€ 4.580.859
Horizon Europe	4	€ 1.978.483
Interreg VIC Europe	1	€ 218.120
ERASMUS+	16	€ 2.384.256
Nationale regie	2	€ 894.449
ESF	2	€ 894.449
Regionale regie	270	€ 13.186.722
EFRO 2021-2027 Oost-Nederland	1	€ 134.334
Interreg VIA Vlaanderen-Nederland	12	€ 7.805.592
Kansen voor West III	1	€ 3.564
ELFPO	254	€ 3.795.469
OPZuid EFRO 2021-2027	2	€ 1.447.764
Totaal	293	€ 18.662.030

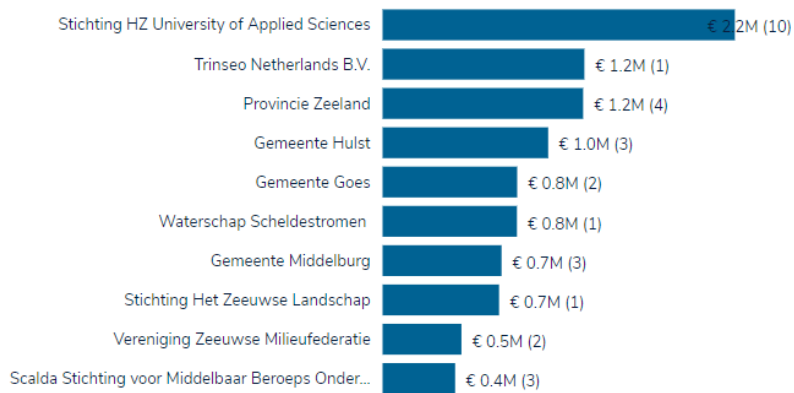
Tabel 7: Aantal projecten en Europese subsidie per programma in Zeeland

Figuur 7: Aantal projecten en Europese subsidie per bestuurlijk thema in Zeeland

Figuur 8: Aantal projecten en Europese subsidie per topsector in Zeeland

Figuur 9: Top-10 Zeeuwse organisaties in Europese subsidie en met bijbehorend aantal projectdeelnemers

EIB-projectnaam	EIB-bijdrage
BORSSELE 1 AND 2 OFFSHORE WIND FAR	€ 500.000.000
Subtotaal directe leningen	€ 500.000.000
ELECTRICAL SOLUTIONS RDI PROGRAMME	€ 26.254
RABOBANK IMPACT LOAN FOR SMES AND	€ 4.375.656
ECLECTICIQ (EGFF)	€ 131.270
ECLECTICIQ (EGFF)	€ 131.270
SG EQUIPMENT FINANCE BENELUX COVID	€ 1.050.157
DE LAGE LANDEN CIRCULARITY L4SME-MI	€ 2.187.828
GN STORE NORD - HEARING AIDS RDI	€ 52.508
NS RAIL ROLLING STOCK EXPANSION	€ 4.375.656
MEDIA DIGITAL TRANSFORMATION	€ 665.100
FLORIMOND DESPREZ CLIMATE RESILIENT	€ 28.004
Rabobank SME Support - EGF	€ 1.299.355
Neuconnect interconnector	€ 1.694.717
Neuconnect interconnector	€ 137.132
NETHERLANDS OFFSHORE WIND	€ 21.791
WASTE RECOVERY & RECYCLING	€ 189.028
RABOBANK IMPACT LOAN FOR SMES AND	€ 5.250.787
ALD PAN-EUROPEAN CLEAN TRANSPORT	€ 262.539
ING BANK SUSTAINABLE PROJECTS L4SME	€ 2.625.394
IN OVO (IEU GT)	€ 700.105
Subtotaal indirecte leningen	€ 25.204.552
Totaal	€ 525.204.552

Tabel 8: EIB-Gelden Zeeland

	2021	2022	Totaal
Directe betalingen	€ 40.632.891	€ 41.720.728	€ 82.353.619
Akkerbouw	€ 0	€ 0	€ 0
Basisbetaling	€ 27.477.270	€ 27.992.895	€ 55.470.165
Jonge landbouwers	€ 710.226	€ 736.086	€ 1.446.312
Teruggave crisisreserve	€ 538.358	€ 838.078	€ 1.376.436
Veehouderij	€ 68.644	€ 92.210	€ 160.854
Vergroeningsbetaling	€ 11.838.393	€ 12.061.460	€ 23.899.852
Markt- en prijsbeleid	€ 0	€ 99.900	€ 99.900
Algemeen	€ 0	€ 0	€ 0
Tuinbouw	€ 0	€ 0	€ 0
Veehouderij	€ 0	€ 99.900	€ 99.900
Zuivel	€ 0	€ 0	€ 0
Plattelandsbeleid	€ 13.152.078	€ 10.837.652	€ 23.989.730
Grondgebonden	€ 2.220.373	€ 1.595.463	€ 3.815.837
Niet-grondgebonden	€ 10.931.705	€ 9.242.189	€ 20.173.894
Totaal	€ 53.784.969	€ 52.658.280	€ 106.443.249

Tabel 9: Betalingen vanuit het GLB aan Zeeuwse organisaties per jaar

bijlage 4

Overzichtstabellen korte duiding Europese programma's

Overzichtstabel Europees programma – regionale regie

<p>Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling</p>	<p>Om de economische verschillen tussen Europese regio's te verkleinen heeft de Europese Unie het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling opgericht. Het EFRO 2021-2027 Oost-Nederland is één van de vier landsdelige EFRO-programma's.</p>
<p>ELFPO (Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling)</p>	<p>Europees fonds om het platteland van Europa te versterken. De Nederlandse uitvoering hiervan is het subsidieprogramma POP (Plattelandsontwikkelingsprogramma). Dit programma richt zich onder andere op:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Agrarisch ondernemerschap: versterken van innovatie, verduurzaming en concurrentiekracht; 2. Duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen (verbetering waterkwaliteit); 3. Goede conditie van het platteland (biodiversiteit, natuur en landschap).
<p>Interreg VIA Duitsland-Nederland</p>	<p>Subsidieprogramma om de Europese samenwerking tussen grensregio's te stimuleren en te bevorderen. Interreg VIA Deutschland-Nederland richt zich op grensoverschrijdende samenwerking tussen Nederland en de Duitse deelstaten Noordrijn-Westfalen en Nedersaksen. Het programma definieert de volgende prioriteiten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Een innovatiever programmagebied; 2. Een groener programmagebied; 3. Samenwerken aan een verbonden grensgebied; 4. Een Europa dicht bij de burger in het grensgebied. <p>De prioriteiten hebben als doel om het programmagebied zo goed mogelijk te laten ontwikkelen.</p>
<p>Interreg VIA Euregio Maas-Rijn</p>	<p>Subsidieprogramma om de Europese grensoverschrijdende projecten in het Maas-Rijngebied te ondersteunen. Het programmagebied van het Interreg VIA EMR (Euregio Maas-Rijn) programma omvat Limburg, Zuidoost Noord-Brabant en delen van België en Duitsland. Projecten op de volgende gebieden worden binnen dit programma gefinancierd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een slimmer Maas-Rijngebied; • Een groener, koolstofarm Maas-Rijngebied; • Een socialer Maas-Rijngebied; • Beter samenwerkingsbestuur in het Maas-Rijngebied.
<p>Interreg VIA Vlaanderen-Nederland</p>	<p>Subsidieprogramma om grensoverschrijdende samenwerking tussen Vlaamse en Nederlandse partijen te bevorderen. Het programmagebied omvat in Nederland de s Limburg, Noord-Brabant en Zeeland. In Vlaanderen gaat het om de s Antwerpen, Limburg, Oost-Vlaanderen, Vlaams-Brabant (enkel het arrondissement Leuven) en West-Vlaanderen (met uitzondering van de arrondissementen Veurne en Ieper). Interreg VIA Vlaanderen-Nederland kent</p>

	<p>vier onderdelen, met daarbinnen diverse prioriteiten. De vier onderdelen zijn:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Een slimmer Europa;2. Een groener Europa;3. Een socialer Europa;4. Een Europa zonder grenzen.
Interreg VIB Noordzeeregio	<p>Subsidieprogramma om de transnationale samenwerking tussen partners (publiek en privaat) uit verschillende landen te stimuleren en te bevorderen. Naast Nederlandse regio's, maken regio's van de lidstaten België, Duitsland, Noorwegen, Zweden, Denemarken en het Verenigd Koninkrijk deel uit van het programmagebied. In het programma staan vier thematische prioriteiten centraal:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Robuuste en intelligente economieën in de Noordzeeregio;2. Een groene transitie in de Noordzeeregio;3. Een klimaatbestendige Noordzeeregio;4. Betere governance.
Interreg VIB North West Europe	<p>Subsidieprogramma om de transnationale samenwerking tussen partners (publiek en privaat) uit verschillende landen te stimuleren en te bevorderen. Het Noordwest-Europa-programma is van toepassing in de gemarkeerde regio's van Nederland en in regio's van de lidstaten België, Duitsland, Frankrijk, Ierland, Luxemburg en Verenigd Koninkrijk, alsmede Zwitserland. Deze samenwerking richt zich op vijf prioriteiten:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Een slimmer en klimaatbestendiger NWE-gebied;2. Slimme en gelijkwaardige energietransitie;3. Transitie naar een circulaire economie;4. Bevorderen van innovatie in het NWE programmagebied;5. Transitie naar een sociaal-inclusieve, duurzame en bestendige maatschappij.
Just Transition Fund (JTF)	<p>Het Just Transition Fund (JTF) is een EU-financieringsinstrument voor regio's die afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen en industrieën met een hoge uitstoot. Het programma wordt ingezet om de sociaaleconomische gevolgen van de klimaattransitie op te vangen, waarbij een aspect van het programma zich ook richt op de arbeidsmarkt. Het doel is om hen te helpen zich voor te bereiden op de transitie die nodig is om in 2030 minimaal 55 % emissiereductie en klimaatneutraliteit in 2050 te realiseren.</p>

Tabel 10: Uitwerking en uitleg Europese programma's onder regionale regie

Overzichtstabel Europees programma – nationale regie

AMIF	<p>Het Asiel, Migratie en Integratiefonds is een onderdeel van de subsidieregeling voor de Europese migratie- en veiligheidsfondsen (EMFV) 2021-2027. Het AMIF biedt subsidie voor de volgende vier doelstellingen:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Asiel en opvang;2. Legale migratie;3. Integratie;4. Terugkeer.
EMVAF	<p>Het Europees Maritiem, Visserij en Aquacultuur Fonds (EMVAF) geeft subsidie om innovatie te ondersteunen om de volgende hoofddoelen te ondersteunen:</p> <ul style="list-style-type: none">• Het verder verduurzamen en flexibiliseren van de visserijvloot door innovatie;• Het behouden van de aquacultuurproductie;• Een bijdrage leveren aan natuuronderzoek- en behoud;• Ervoor zorgen dat Nederland haar verplichtingen uit het gemeenschappelijk Visserijbeleid op het gebied van datacollectie en controle- en handhaving nakomt.
ESF+	<p>Het Europees Sociaal Fonds+ (ESF+) is het belangrijkste Europese middel om werkgelegenheid te ondersteunen, mensen aan werk te helpen en te zorgen voor eerlijke arbeidskansen voor alle EU-burgers. Er zijn drie focuspunten:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Kwetsbare en werkzoekenden;2. Voedselhulp;3. Sociale Innovatie.
ISF (Fonds voor de Interne Veiligheid)	<p>Het fonds voor de Interne Veiligheid (ISF) is onderdeel van de subsidieregeling voor de Europese migratie- en veiligheidsfondsen (EMFV) 2021 – 2027. De subsidieregeling ISF bevat uit drie doelstellingen:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Verbeteren en vergemakkelijken van uitwisseling van informatie;2. Verbeteren en intensiveren van grensoverschrijdende coördinatie en samenwerking;3. Ondersteunen van versterking van capaciteiten van lidstaten voor het voorkomen en bestrijden van criminaliteit, terrorisme en radicalisering en beheersen van veiligheid gerelateerde incidenten, risico's en crises.

Tabel 11: Uitwerking en uitleg Europese programma's onder nationale regie

Overzichtstabel Europees programma – Europese regio

CEF (Connecting Europe Facility)	De Connecting Europe Facility (CEF) ondersteunt een efficiënte, geïntegreerde, duurzame en multimodale infrastructuur in de EU. CEF heeft de volgende pijlers:
	<ol style="list-style-type: none"> 1. CEF-Energie; 2. CEF-Digitaal; 3. CEF-Transport.
	CEF 2021-2027 onderstreept de synergiën tussen de vervoers-, energie- en digitale sector en stimuleert sectoroverstijgend werk op gebieden als geautomatiseerde mobiliteit en alternatieve brandstoffen.
COSME	COSME staat voor 'Competitiveness of enterprises and SMEs' en heeft als doel om het concurrentievermogen van het MKB in Europa te verbeteren. Het programma ondersteunt het MKB op de volgende gebieden:
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Toegang tot financiering; 2. Toegang tot internationale markten; 3. Een gunstig ondernemersklimaat.
COST	Coördineren en afstemmen van nationaal gefinancierd onderzoek dat fundamenteel en/of precompetitief van aard is, gericht op vreedzame doeleinden: vraagstukken die voor verschillende landen een gelijke strekking hebben en een basis vormen voor harmonisatie en regelgeving.
Creative Europe	Het Creative Europe programma heeft tot doel de Europese creatieve en culturele sector te stimuleren en daarmee bij te dragen aan zowel de economie, werkgelegenheid, innovatie en sociale cohesie in Europa als ook de verdere ontwikkeling van de Europese cultuur. Het programma bestaat uit drie onderdelen, te weten:
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cultuur; 2. Media; 3. Sector overschrijdend innovaties en acties.
	Deze drie onderdelen hebben samen twee hoofddoelstellingen:
	<ol style="list-style-type: none"> 1. De bescherming, ontwikkeling en bevordering van de Europese culturele en taalkundige verscheidenheid en het culturele en taalkundige erfgoed; 2. Het economische potentieel en concurrentievermogen van de culturele en creatieve sectoren te vergroten, met name de audiovisuele sector.
EEE-F	Publiek-privaat partnerschap van de Europese Unie met EIB en een Duitse en Italiaanse bank, gericht op mitigatie van klimaatverandering. Financiering voor energie-efficiëntie, gebruik van hernieuwbare energiebronnen en 'schoon stedelijk transport'. Begunstigden zijn lokale, regionale en mogelijk nationale overheden of publieke en private ondernemingen die namens deze overheden optreden.
ELENA	Met de ELENA subsidie steunt Europa samen met de EIB (Europese Investeringsbank) steden en regionale overheden bij de uitwerking van hun innovatieve investeringsprogramma's of projecten. ELENA bestaat uit drie onderdelen:
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Energie-efficiëntie; 2. Duurzame residentiële gebouwen; 3. Stedelijke mobiliteit en transport.

Erasmus+

Erasmus+ is het Europese subsidieprogramma voor onderwijs, jeugd en sport. Aan de basis staat de gedachte dat investeringen in onderwijs, opleidingen en niet-formeel leren van cruciaal belang zijn om mensen - ongeacht hun leeftijd of achtergrond - de kans te geven zich voortdurend te ontwikkelen oftewel: een leven lang te leren. Erasmus+ kent in de programmaperiode 2021-2027 de volgende prioriteiten:

1. Inclusie en diversiteit;
2. Digitalisering;
3. Participatie;
4. Green Erasmus+ (duurzaamheid, milieu en klimaat).

Europe for Citizens (CERV)

Europees programma gericht op het actief maken van burgers voor de Europese samenleving. Het programma kent vier pijlers:

1. Gelijkheid, rechten en gendergelijkheid;
2. Betrokkenheid en participatie van burgers;
3. Daphne (geweld);
4. Waarden van de Unie.

European Urban Initiative

Het Europees programma European Urban Initiative richt zich op proefprojecten en innovatieve oplossingen voor duurzame stadsontwikkeling. Projecten met de volgende onderwerpen vallen onder European Urban Initiative:

- Milieu en klimaat;
- Inzet van digitale technologie ten behoeve van innovatie;
- Cultuur en erfgoed;
- Duurzaam toerisme;
- Veiligheid in stedelijke gebieden.

Europees Globaliseringsfonds Eurostars

Het Europees fonds voor aanpassing aan de globalisering biedt steun aan mensen die hun baan verliezen door structurele veranderingen als gevolg van globalisering.

Eurostars ondersteunt innovatief MKB bij internationale onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten. De doelstelling van Eurostars is de groei en innovativiteit van het MKB te bevorderen. Dit door internationale onderzoeks- & ontwikkelings- projecten door het MKB te stimuleren. Projecten dienen gericht te zijn op het creëren van innovatieve producten, processen en diensten voor commercialisering.

Horizon Europe

Horizon Europe is hét financieringsprogramma voor onderzoek en innovatie. De belangrijkste doelstelling is het stimuleren van wetenschap en innovatie in het bedrijfsleven en de academische wereld.

Een projectvoorstel moet altijd passen binnen één van de pijlers van Horizon:

- 1) Pijler 1: Excellent Science;
- 2) Pijler 2: Global Challenges and European Industrial Competitiveness;
- 3) Pijler 3: Innovative Europe.

Interreg VIC Europe

Interreg VIC Europe is het Europese programma dat ten doel heeft om beleidsleren, op het gebied van regionale ontwikkeling, tussen nationale, regionale en lokale overheden te ondersteunen. Interreg Europe zet zich in op drie thema's:

1. Een concurrerende en slimmer Europa;
2. Een groener en veerkrachtiger Europa;
3. Een socialer en inclusiever Europa.

Innovation Fund

Het Innovation Fund financiert projecten die innovatieve koolstofarme technologieën demonstreren. Het doel is om marktklare oplossingen voor de industrie te realiseren,

Interregional Innovation Investments (I3)	<p>waarmee ook deze sector klimaatneutraal wordt. Het Innovation Fund richt zich op zeer innovatieve technologieën en grote flagship projecten die aanzienlijke emissiereducties kunnen opleveren. Het gaat het demonstreren van unieke, zeer innovatieve projecten.</p> <hr/> <p>Het nieuwe I3 programma heeft als doel om interregionale innovatieprojecten te ondersteunen in commercialiserings- en opschalingsfasen. Nederlandse partijen kunnen meedoen in beide onderdelen van het programma:</p> <ol style="list-style-type: none">1) financiële en adviserende steun voor investeringen in interregionale innovatieprojecten2) financiële en adviserende steun voor het ontwikkelen van waardenketens in minder ontwikkelde regio's.
LIFE	<p>LIFE is hét Europese programma voor activiteiten en projecten die een bijdrage leveren aan het klimaat, het milieu en de natuur. Het programma biedt voor veel verschillende onderwerpen mogelijkheden, denk aan energie-efficiëntie, biodiversiteit, luchtkwaliteit en circulaire economie.</p> <p>LIFE bestaat uit twee subthema's met eigen prioriteiten en bijbehorende openstellingen.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Subthema Milieu Natuur en Biodiversiteit Circulaire economie en levenskwaliteit2. Subthema Klimaat Klimaatmitigatie en -adaptie Transitie naar schone energie
URBACT	<hr/> <p>URBACT is het Europese territoriale coöperatieprogramma. URBACT bevordert duurzame geïntegreerde stedelijke ontwikkeling in steden in heel Europa en is een succesvol instrument van het Europese cohesie beleid. URBACT richt zich op:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Capaciteit om stedelijk beleid te ontwikkelen;2. Ontwerpen van beleid;3. Implementatie van beleid;4. Opbouwen en delen van kennis. <hr/>

Tabel 12: Uitwerking en uitleg Europese programma's onder Europese regie

bijlage 5

Uitleg Sustainable Development Goals

1. Geen armoede	Projecten gericht op het verminderen van armoede in brede zin (welvarendheid, dus niet enkel financieel), alsook de impact van armoede. Kan ook gaan om het beleid dat gericht is op het verminderen van armoede.
2. Geen honger	Voor Nederland gericht op de duurzaamheid van voedselproductie (voedselzekerheid) en de impact op de kwaliteit van de leefomgeving en het dierenwelzijn. Ook het tegengaan van voedselverspilling. Voorbeelden: ontwikkelen nieuwe genetische rassen groentes die bestand zijn tegen klimaatverandering of project gericht op verbeteren van dieet van jongeren.
3. Goede gezondheid en welzijn	Vermijden van overlijden, tegengaan van ziektes, preventie van schadelijk gedrag, gezinsplanning, betaalbaarheid gezondheidszorg, vaccinaties, financiering van gezondheidszorg zelf, verkeersveiligheid, mentale gezondheid, en toegang tot medicijnen.
4. Kwaliteitsonderwijs	Van voorschoolse educatie tot een leven lang leren. Ook het tegengaan van genderongelijkheid in onderwijs en projecten gericht op analfabetisme horen bij deze SDG.
5. Gendergelijkheid	Tegengaan discriminatie, gelijke beloning en kansen voor arbeid, tegengaan seksuele uitbuiting, toegang tot seksuele en reproductieve gezondheid, erkenning onbetaalde zorg en arbeid, deelname in besluitvorming.
6. Schoon water en sanitair	Voor Nederland: projecten gericht op kwaliteit van water en efficiënt watergebruik. Bijvoorbeeld waterzuivering en stoppen van lozen chemicaliën in water.
7. Duurzame energie	Ontwikkeling en gebruik van technologieën voor energiebesparing en hernieuwbare energiebronnen. Ook projecten gericht op infrastructuur voor nieuwe energiebronnen.
8. Waardig werk en economische groei	Projecten gericht op economische groei, productiviteit, diversificatie van arbeid, groei van MKB & ondernemerschap, arbeidsrechten en waardig werk voor alle soorten mensen.
9. Industrie, innovatie en infrastructuur	Projecten gericht op het ontwikkelen van de infrastructuur (wegen, spoor etc.), duurzame industrialisering, het verbeteren van wetenschappelijk onderzoek en in algemene zin projecten gericht op technologische innovaties. Ook toegang tot ICT.
10. Ongelijkheid verminderen	Projecten gericht op het verminderen van de ongelijkheid tussen landen en intern op gelijke kansen binnen de sociale infrastructuur. Onder andere: gelijk inkomen, sociale, economische en politieke inclusie, volksvertegenwoordiging, migratie en mobiliteit en tot slot verbeteren mogelijkheden voor internationaal geld overmaken.
11. Duurzame steden en gemeenschappen	Aanbod van betaalbare huisvesting, gezonde leefomgeving (parken, luchtkwaliteit, openbare ruimte), vervoerssystemen en verkeersveiligheid, beschermen en veiligstellen cultureel en natuurlijk erfgoed en klimaatadaptatie van steden (ook rampenrisicobeheer).

12. Verantwoorde consumptie en productie	Efficiënter gebruiken van grondstoffen, verminderen voedselverspilling, afvalproductie verminderen (veel projecten gericht op circulaire economie vallen hier dus onder), informatievoorziening over duurzame levensstijl in balans met de natuur.
13. Klimaatactie	Projecten gericht op het vergroten van de veerkracht en aanpassingsvermogen in het land, de integratie van klimaatverandering in beleid en projecten over bewustwording van klimaatverandering/adaptatie/mitigatie.
14. Leven in het water	Projecten gericht op het behouden en duurzaam gebruiken van oceanen, zeeën en maritieme hulpbronnen. Vervuiling in zee tegengaan, duurzaam beheer van zee- en kustecosysteem, regulering visvangst & herstellen visvoorraad, wetenschappelijk onderzoek op dit gebied.
15. Leven op het land	Projecten gericht op het beschermen, herstellen en duurzaam beheren van het leven op het land in alle vormen (ook zoet water, bijvoorbeeld meren). Hieronder vallen o.a. bosbeheer, tegengaan verlies biodiversiteit, tegengaan stroperij en maatregelen tegen invasieve soorten dieren en planten.
16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten	Verminderen van alle vormen van geweld, gelijke toegang tot het rechtssysteem, einde aan corruptie, doeltreffende, verantwoordelijke en transparante instellingen, participatie in besluitvorming verbeteren. Ook projecten voor terrorismebestrijding bijvoorbeeld.
17. Partnerschap op doelstellingen te bereiken	Projecten gericht op versterken van samenwerkingen tussen landen, het ontwikkelen en overdragen van (ecologische) technologie, en het bevorderen van publiek-private partnerschappen.

Tabel 13: Uitleg Sustainable Development Goals

Van verkenning naar impact

Regionale ontwikkeling
Projecten en financiering
Europa
Innovation

www.erac.nl